

เอกสารอ้างอิง

- Douthwaith, B. 2002. *Enabling Innovation*, London: Zed Books.
- Engel, P., N. Keijzer & T. Land. 2007. A balanced approach to monitoring and evaluating capacity and performance: A proposal for a framework. Discussion Paper 58E. European Centre for Development Policy Management: Maastricht, The Netherlands. 17 pages (www.ecdpm.org/dp58E).
- Gardner, H. 2009. *Five Minds for the Future*. Harvard Business School Press. USA.
- กรมการค้าระหว่างประเทศ. 2548. ข่าวเศรษฐกิจ. [ระบบออนไลน์] แหล่งที่มา: <http://www.ryt9.com/s/ryt9/16162>. (เข้าถึงวันที่ 6 สิงหาคม 2553)
- Olson, M. 1971. *The Logic of Collective Action: Public Goods and The Theory Groups* : (Revised edition ed.). Harvard Univ. Press.
- กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย. 2552. ข้อมูลทั่วไปบ้านฮวก.[ระบบออนไลน์] แหล่งที่มา: <http://phooshang.mooban thai.com/>. (เข้าถึง วันที่ 16 มีนาคม 2552)
- กลุ่มศึกษาข้อตกลงเขตการค้าเสรีภาคประชาชน. 2548. ซีพีร่วมคอนแทรคฟาร์มมิ่ง เลย์-แวงไชยะบูลี. [ระบบออนไลน์] แหล่งที่มา: <http://www.ftawatch.org/node/6744>. (เข้าถึงวันที่ 6 สิงหาคม 2553)
- ปิยนันท์ สวัสดิ์ศฤงคาร, 2552 ทูมนุชชย์กับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์แนวคิดใหม่ <http://www.oknation.net/blog/print.php?id=462489>
- ยุทธศาสตร์ความร่วมมือทางเศรษฐกิจ อิระวดี-เจ้าพระยา-แม่โขง (ACMECS). 2552. ซีพีส่งเสริมเพื่อ บ้านปลูกข้าวโพดตามกรอบ ACMECS ย้ำชัดไม่มีนโยบายรุกป่า แม้พื้นที่ปลูกในประเทศจะ จำกัด (ระบบออนไลน์). แหล่งข้อมูล: <http://www.acmecsthai.com/web/16.php?id=19926> (1 มีนาคม 2552).
- ยุทธศาสตร์ความร่วมมือทางเศรษฐกิจ อิระวดี-เจ้าพระยา-แม่โขง (ACMECS). 2552. โครงการพัฒนา เกษตรแบบมีสัญญา (Contract Farming) ของสินค้าเกษตรใน สปป.ลาว (ระบบออนไลน์). แหล่งข้อมูล: <http://www.acmecsthai.com/internet/news/19919.doc> (15 มีนาคม 2552).
- รัตติกอ สมฤทธิ์. 2546. ผลกระทบทางสุขภาพของประชาชนจากการเปิดตลาดการค้าชายแดนไทย-ลาว ณ จุดผ่อนปรนบ้านฮวก กิ่ง อ.ภูซาง จ.พะเยา. การค้นคว้าแบบอิสระ. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ศูนย์ข้อมูลลาว สำนักวัฒนธรรมมหาวิทยาลัยขอนแก่น. 2552. แวงไชยะบูลี [ระบบออนไลน์] แหล่งที่มา: <http://cac.kku.ac.th>. (เข้าถึงวันที่ 6 สิงหาคม 2553)

ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลภูซาง. 2548. แผนพัฒนาการเกษตรระดับ
ตำบล ภูซาง 3 ปี (ปี 2548-2550). องค์การบริหารส่วนตำบลภูซาง อ.ภูซาง จ.พะเยา.
หนังสือพิมพ์ฐานเศรษฐกิจ. 2551. "ชาวเศรษฐกิจ: ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจไทย-ลาว".
ฐานเศรษฐกิจ. ฉบับที่ 2312.

ภาคผนวก 1

กิจกรรมการดำเนินงาน

รายงานการประชุมเชิงปฏิบัติการ

โครงการ “การจัดการธุรกิจเกษตรชายแดนไทย-ลาว โดยองค์กรชุมชนท้องถิ่น

กรณีศึกษาชุมชนบ้านฮวก จังหวัดพะเยา”

วันที่ 29-30 มกราคม 2552

ห้องประชุม1 ศูนย์วิจัยเพื่อเพิ่มผลผลิตทางเกษตร คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

วัตถุประสงค์การประชุม:

1. เพื่อประมวลสถานการณ์การผลิตและการตลาดสินค้าเกษตร เช่น ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ถั่วลิสง ในพื้นที่ชายแดนไทย-ลาว
2. เพื่อประมวลกระบวนการผลิตและตลาดแบบที่มีพันธะสัญญาของกลุ่มเกษตรกร บ้านฮวกกับกับเกษตรกรลาว
3. เพื่อวิเคราะห์ถึง จุดอ่อน จุดแข็ง ปัญหา โอกาสและสิ่งที่ทำนายในการดำเนินงานของกลุ่มเกษตรกรบ้านฮวก

ผู้เข้าร่วม:

เกษตรกรแกนนำและกลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจเกษตรและการค้าชายแดนบ้านฮวก จ.พะเยา นักวิชาการ อาจารย์ และผู้เกี่ยวข้องอื่นๆ รวมจำนวน 24 คน

ลักษณะโครงการ:

เป็นเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ระหว่างแกนนำกลุ่มเกษตรกรผู้ประกอบการธุรกิจเกษตรและการค้าชายแดนบ้านฮวก จ.พะเยา และผู้รับผิดชอบโครงการโดยศูนย์วิจัยเพื่อเพิ่มผลผลิตทางเกษตร คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และ ภาควิชาส่งเสริมและเผยแพร่การเกษตร คณะเกษตรศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

ตามแนบท้ายสรุปผลการประชุมวันที่ 30 มกราคม 2552

ผู้ดำเนินการประชุม

1. อาจารย์ พฤกษ์ ยิบมันตะศิริ ศูนย์วิจัยเพื่อเพิ่มผลผลิตทางเกษตร คณะเกษตรศาสตร์
2. ดร.บุศรา ลีมนิรันดร์กุล ภาควิชาส่งเสริมการเกษตร คณะเกษตรศาสตร์

ผลการประชุมเชิงปฏิบัติการ

1. โครงสร้างและกิจกรรมกลุ่มของเกษตรกรในบ้านฮวก

บ้านฮวกเกษตรกรได้มีการรวมกลุ่มกันเพื่อดำเนินกิจกรรม โดยเฉพาะการรวมกลุ่มเพื่อเปิดโอกาสการขายแหล่งสินค้าเพื่อหมุนเวียนธุรกิจ ดังตารางที่ 5 ที่แสดงถึงโครงสร้างกิจกรรมการรวมกลุ่มของเกษตรกรในบ้านฮวก ในรูปแบบกลุ่มการออมทรัพย์ ซึ่งผลประโยชน์จากการรวมกลุ่มออมทรัพย์นั้น มีดังนี้

- 1) เป็นกองทุนเงินหมุนเวียนพอเพียงกับสมาชิกในชุมชน ทุนทางการเงินเพียงพอต่อการทำธุรกิจต่อเนื่อง
- 2) เป็นกองทุนของชุมชนโดยสมาชิก (80%) ใช้บริการของธนาคารหมู่บ้าน ในกรณีที่ธนาคารหมู่บ้านมีทุนหมุนเวียนไม่เพียงพอ นั้น ธนาคารหมู่บ้านก็ดำเนินเรื่องของเงินไปที่ ธกส. และมีสมาชิก 10 % ที่ใช้บริการของธนาคารพาณิชย์ กองทุนชุมชนและกองทุน ธกส. จึงมีความสำคัญต่อการดำเนินธุรกิจเป็นอย่างยิ่ง

3) การประกอบธุรกิจการค้าชายแดนที่ใช้เงินทุนมากทางกลุ่มผู้ค้าได้ตกลงเจรจากับ ธกส. ที่อัตราดอกเบี้ย 5.5 %

4) กลุ่มชุมชนบ้านฮวกได้จดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชนทุกกลุ่มเพื่อสะดวกในการแสวงหาเงินทุน (สมาชิกมากกว่า 10 คนขึ้นไป)

2. การก่อตั้งกลุ่มการค้าชายแดน

สำหรับการประกอบธุรกิจการค้าชายแดนของพ่อค้าบ้านฮวก เริ่มมีการพัฒนาจากการไปมาหาสู่กันฉันท์บ้านพี่เมืองน้อง โดยเริ่มมีการค้าเกิดขึ้นตั้งแต่ปี 2536 ซึ่งเป็นการดำเนินการอย่างไม่เป็นรูปแบบ จนกระทั่งได้พัฒนาเป็นธุรกิจระหว่างชายแดนในปี 2551 ดังรายละเอียดแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 การก่อตั้งกลุ่มการค้าชายแดน

ปีการริเริ่ม	กิจกรรม
2536	เริ่มการค้าที่ยังไม่มีโครงสร้าง เช่น ของป่าแลกเปลี่ยนยาแก้ไอ
2544	พัฒนาเป็นการค้าชายแดนที่ ค้าขายดอกหญ้า ถั่วลิสง
2551	พัฒนาเป็นกลุ่มการค้าชายแดน <ol style="list-style-type: none"> 1. ข้าวโพด(40%) 2. ถั่วลิสง(10%) 3. ลูกเดือย(10%) 4. ดอกหญ้า(10%) 5. ข้าว(10%)

หมายเหตุ ตัวเลขใน ( ) เป็นสัดส่วนมูลค่าของสินค้าในปีการผลิต 2551

3. มูลค่าสินค้าเกษตร

มูลค่าการซื้อขายสินค้าเกษตร (ตารางที่ 3) ของชาวบ้านฮวกกับเกษตรกรฝั่งลาวนั้นพบว่า ข้าวโพด และถั่วลิสงเป็นพืชสินค้าที่เกษตรกรชาวบ้านฮวกมีการส่งเสริมสนับสนุนทางด้านเทคโนโลยีเพื่อเพิ่มผลผลิตในฝั่งลาวและรับซื้อกลับเข้ามา เช่นเดียวกันกับดอกหญ้าและเดือยซึ่งเป็นสินค้าท้องถิ่นของลาว ที่ผู้ประกอบการค้าชายแดนบ้านฮวกได้รับซื้อนำเข้าจากฝั่งลาว ส่วนข้าวเหนียวเปลือกยวานั้นเป็นซื้อขายเพื่อก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนทำให้ได้วัสดุอุปกรณ์ ความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น การค้าชายแดนบ้านฮวกนั้นมีการแข่งขันกับบริษัทอุตสาหกรรมเกษตร ดังนั้นการจะรักษาเสถียรภาพดุลการค้าชายแดนนั้นต้องอาศัยความสัมพันธ์ ทางสังคมและวัฒนธรรมของเกษตรกรผู้ประกอบการค้าชายแดนฝั่งไทยกับเกษตรกร นอกจากนี้แล้วผู้ประกอบการค้าชายแดนบ้านฮวกยังให้ความเห็นว่าการค้าชายแดนของ จ.น่าน มีผลทางอ้อมกับการทำธุรกิจการค้าชายแดนของบ้านฮวก กล่าวคือ เป็นผลจากนโยบายกักกันของรัฐบาลที่ส่งผลให้ภาชีการนำเข้าผ่านช่องทางด่านถาวรนั้นสูงขึ้น ผู้ประกอบการค้าชายแดนของ จ.น่าน จึงหันมาใช้ช่องทางจุดผ่อนปรนบ้านฮวก ก่อให้เกิดห่วงโซ่ปัญหาทำให้มีการดำเนินนโยบายกักกันห้ามนำเข้าพืชสินค้าเกษตรด้านจุดผ่อนปรนบ้านฮวก

กลุ่มที่	กิจกรรมกลุ่ม	จำนวนสมาชิก	ปีที่ก่อตั้ง	หน่วยงานที่ก่อตั้ง	เงินทุนกลุ่ม (บาท)	เงินกู้ (บาท)
1	กลุ่มออมทรัพย์ธนาคารหมู่บ้าน	ทุกครัวเรือน	2542	ปตท.	5 ล้านบาท	ไม่มี
2	กลุ่มกองทุนเงินล้าน	ทุกครัวเรือน	-	รัฐบาล	1.6 ล้าน	ไม่มี
3	กลุ่มออมทรัพย์ กขคจ	ทุกครัวเรือน	-	รัฐบาล	120,000	260,000
4	กลุ่มผลิตภัณฑ์หมู่บ้าน	ทุกครัวเรือน	-	กลุ่มเกษตรกร	300,000	ไม่มี
5	กลุ่มพัฒนาหมู่บ้าน	คุ่มต่างๆ ของทั้งสองหมู่	-	กลุ่มเกษตรกร	560,000(14 x 40,000)	ไม่มี
6	กลุ่มข้าว	21 คน	-	ส่งเสริมเกษตร	220,000	ไม่มี
7	กลุ่มการค้าชายแดน	42 คน	-	กลุ่มเกษตรกร	220,000	ไม่มี
8	กลุ่มหมู	10 คน	-	กลุ่มเกษตรกร	42,000	500,000
9	กลุ่มวัว 1	10 คน	-	กลุ่มเกษตรกร	50,000	500,000
10	กลุ่มวัว 2	10 คน	-	กลุ่มเกษตรกร	50,000	500,000
11	กลุ่มทอผ้า	16 คน	-	พัฒนาชุมชน	3,000	ไม่มี
12	กลุ่มถักโคเซ	18 คน	-	พัฒนาฝีมือแรงงาน	30,000	ไม่มี
13	กลุ่มปุ๋ยหมัก	14 คน	-	เกษตรจังหวัด	12,000	ไม่มี
14	กลุ่มแปรรูป	12 คน	-	กลุ่มเกษตรกร	90,000	ไม่มี
15	กลุ่มข้าวหอมมะลิ	19 คน	-	กลุ่มเกษตรกร	12,000	ไม่มี
16	กลุ่มตัดเย็บเสื้อผ้า	13 คน	-	พัฒนาฝีมือแรงงาน	5,000	ไม่มี
17	กลุ่มน้ำดื่ม (SML)	-	-	กลุ่มเกษตรกร	50,000	700,000

ตารางที่ 6 มูลค่าสินค้าเกษตรบ้านฮวกปี 2551

ชนิดพืช	มูลค่า
ข้าวโพด	ในฝั่งบ้านฮวก 14 ล้านบาท ไทยแนะนำให้เกษตรกรในลาว ปี 50 --> 5 ล้าน ก.ก. ราคา 5 บาท/ก.ก. รวม 25 ล้านบาท ปี 51 --> 10 ล้าน ก.ก. ราคา 4.6 บาท/ก.ก. รวม 40.6 ล้านบาท
ถั่วลิสง	3 ล้านบาท (ถั่วสด-บ้านฮวก) 5 ล้านบาท (ถั่วพันธุ์ไต้หวัน-ลาว)
เดือย	รับซื้อจากลาว ปี 50 --> ราคา 10-12 บาท/ก.ก. รวม 5 ล้านบาท ปี 51 --> ราคา 5-6 บาท/ก.ก. รวม 10 ล้านบาท
ข้าว*	ลาวรับซื้อข้าวเหนียวพื้นเมืองเปลือกยาว รวม 5 ล้านบาท
ดอกหญ้า	รับซื้อจากลาว ปี 51 --> รวม 3 ล้านบาท

ที่มา: จากการประชุมกลุ่มย่อยแกนนำเกษตรกรบ้านฮวก, 2552

หมายเหตุ * กรณีข้าวกฎหมายประเทศไทยห้ามนำเข้าข้าวเนื่องจากการตลาดข้าวภายในประเทศซึ่งเป็นอาชีพหลักของคนไทย ส่วนในฝั่งรัฐบาลลาวเองนั้นก็พยายามผลักดันให้ข้าวเป็นสินค้าหลักของประเทศตนและไม่ต้องการให้เงินตราไหลออกนอกประเทศโดยช่องทางนี้

4. แรงจูงใจรวมกลุ่มทำธุรกิจข้าวโพด

จากการแบ่งกลุ่มย่อยผู้เข้าร่วมประชุมเพื่อระดมความคิดเห็นและร่วมเสนอแนวคิดเห็นแรงจูงใจที่มีผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาทางเลือกการทำธุรกิจบ้านฮวก จากนั้นจัดลำดับความสำคัญของแต่ละแรงจูงใจ

ตารางที่ 7 แรงจูงใจและลำดับความสำคัญในการรวมกลุ่มทำธุรกิจข้าวโพด

แรงจูงใจรวมกลุ่มทำธุรกิจข้าวโพด	ลำดับคะแนนความสำคัญ
1. นโยบายการขยายเกษตรพันธะสัญญาในประเทศลุ่มน้ำโขง	4
2. นโยบายสนับสนุนวิสาหกิจชุมชน	2
3. นโยบายของลาวในการพัฒนาพื้นที่ชายแดนโดยผ่านการค้า	2
4. ชุมชนชายแดนบ้านฮวก-ลาว มีความสัมพันธ์ทางการค้าเป็นเวลายาวนาน	12
5. สภาพพื้นที่ลาว เปิดโอกาสให้ขยายข้าวโพดได้	6
6. ชุมชนบ้านฮวกเห็นความสำคัญของการเติบโตของการค้าชายแดนไทย-ลาวต่อเศรษฐกิจชุมชนบ้านฮวก	17
7. การรวมกลุ่มสามารถสร้างอำนาจต่อรองและเจรจาเกี่ยวกับฝ่ายต่างๆ ได้ดี	17

ที่มา: จากการประชุมกลุ่มย่อยแกนนำเกษตรกรบ้านฮวก, 2552

5. กลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้อง

ในการดำเนินงานการประกอบการค้าชายแดนธุรกิจข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ กลุ่มบุคคลหรือหน่วยงานที่เข้ามา บทบาทเกี่ยวข้องนั้นมี 2 ฝ่ายคือฝ่ายบ้านฮวก และฝ่ายสปปลาวดังรายละเอียดตารางที่ 7

ตารางที่ 7 ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องของ ฝ่ายไทยและสปป ลาวธุรกิจเกษตรชายแดน

ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในไทย	ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในสปป ลาว
3. ฝ่ายบ้านฮวก ได้แก่	4. ฝ่ายลาว ได้แก่
1.2 เจ้าหน้าที่รัฐไทย	1) เจ้าแขวง
- หน่วยกักกันพันธุ์พืชและปลูสัตว์	2) เกษตรกรชาวลาว
- พาณิชยจังหวัดพะเยา	
- สำนักงานจังหวัดพะเยา	
- สำนักงานเกษตรจังหวัด, อำเภอ	
- ศาลากลางด่าน	
- ฝ่ายปกครอง โดยอำเภอดำเนินการด้าน การตรวจสอบคนเข้าออก	
- อบต. ผู้ใหญ่บ้าน	
1.2 เกษตรกร	
- เกษตรกรอิสระ	
- เกษตรกรรวมกลุ่ม	
1.3 กลุ่มผู้ทำการค้า (พ่อค้า)	
- พ่อค้าอิสระ	
- กลุ่มพ่อค้าร่วมลงทุนในลาว	
1.5 ผู้ค้าวัสดุการเกษตร	
1.5 บริษัทเมล็ดพันธุ์	
- เมล็ดพันธุ์ข้าวโพด 888	
- เมล็ดพันธุ์ข้าวโพด 919	
- เมล็ดพันธุ์ข้าวโพด 9901	
- เมล็ดพันธุ์ข้าวโพด 717	
- เมล็ดพันธุ์ข้าวโพด 979	

6. วิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน สิ่งคุกคามและ โอกาสในการดำเนินงานกลุ่มเกษตรกรบ้านฮวก จุดแข็ง

● ศักยภาพภูมิประเทศที่เอื้ออำนวยต่อการเดินทางค้าขาย บ้านฮวกเป็นศูนย์กลางระหว่างเมืองคอบในลาว และ อ.ภูซางในไทย

- ประชาชนเข้าใจการค้าและตั้งใจสูงทั้ง 2 ประเทศ มีความไว้วางใจสูง ไม่คดโกง
- วัฒนธรรมใกล้เคียงกันทั้งสองประเทศทำให้การค้าราบรื่น เช่น งานบวช งานขึ้นปีใหม่
- นโยบายสนับสนุนการค้าชายแดน การเปิดตลาดนัดบ้านฮวกทุกวันที่ 10 และ 30 ส่วนของลาว บ้านปางมอญ ทุกวันที่ 20

- คนในชุมชนมีความรักสามัคคี ทำให้การพัฒนาเป็นไปอย่างต่อเนื่อง
- สปป.ลาว มีทรัพยากรที่เอื้อต่อการลงทุน
- มีการรวมกลุ่มผลิตการค้า เพื่อการต่อรอง
- มีกองทุนหมุนเวียนและแหล่งทุนของรัฐสนับสนุน
- ชาวบ้านมีความถนัดด้านการค้าดั้งเดิม
- สภาพภูมิประเทศและภูมิอากาศเอื้อต่อการทำการเกษตร

จุดอ่อน

- นโยบายไม่แน่นอนในด้านการค้าต่อผู้ประกอบการ
- ถนนเพื่อการคมนาคมใน สปป.ลาว ไม่สะดวกต่อการขนส่งสินค้า ถนนมีน้ำขังในฤดูฝน
- ความไม่เข้าใจของพ่อค้ารายย่อยในการค้าชายแดน
- ขาดตลาดรองรับสินค้าเกษตรทำให้ราคาไม่แน่นอนและต้นทุนสูง
- ขั้นตอนการเก็บเกี่ยวผลผลิตของลาวยังไม่ถูกต้อง เช่น เก็บเกี่ยวแล้วไม่ตากให้แห้งก่อนเก็บเข้ายุ้งฉาง
- การแข่งขันของพ่อค้าท้องถิ่นฝ่ายลาวในด้านราคาทำให้คุณภาพสินค้าตกต่ำ
- ด้านศุลกากรเสียงของ ไกลจากบ้านฮวกประมาณ 130 ก.ม. (ค่าเดินทาง 1,000 บาท)
- จุดผ่อนปรนบ้านฮวก ยังไม่มีการปรับเป็นด่านถาวร ปัจจุบันผลประโยชน์และรายได้จากค่าผ่านด่านไปอยู่ที่จ. เชียงรายแทน

- ขาดความรู้ความเข้าใจด้านราคาสินค้าระหว่างประเทศ
- เกษตรกรรายย่อยเสียผลประโยชน์ให้กับพ่อค้าคนกลาง
- ต้นทุนการผลิตสูง สินค้าราคาตกต่ำ
- ขาดความเข้าใจด้านดูแลรักษาพืช ศัตรูพืช ธาตุอาหาร พันธุ์พืช
- ขาดการส่งเสริมด้านการตลาดผ้าทอ

สิ่งคุกคาม

- ต้องทำความเข้าใจกับรัฐบาลฝ่ายไทยให้เห็นความสำคัญของการค้าไทย-ลาว และผลกระทบต่อนโยบายที่มีการเปลี่ยนแปลง

- ให้มีประเมินปริมาณการผลิตข้าวโพดในพื้นที่ฝายบ้านฮวก และลาวเพื่อสนับสนุนการวางแผนปริมาณการผลิต การตลาด และการนำเข้า

- นโยบายการห้ามนำเข้าสินค้า พร้อมเพิ่มมาตรการควบคุมสินค้าเกษตร ทำให้เกษตรกรเพิ่มค่าใช้จ่ายในปี 51/52 กรมการค้าต่างประเทศเพิ่มภาษีการขนส่งข้าวโพดเป็น 180 บาท/ตัน ทำให้มีค่าต้นทุนเพิ่มเป็น 45 สต. จากเดิมประมาณ 27 สต.

โอกาส

- การศึกษาและประเมินต้นทุนการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวโพด
- ศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับการจัดการทางการเงินเพื่อใช้บริหารการเงินของกลุ่ม
- ข้อมูลของธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย (SME bank)
- การค้าชายแดนของน่าน มีผลกระทบทางอ้อมต่อการค้าชายแดนบ้านฮวก

รายงานการประชุมเชิงปฏิบัติการ

โครงการ “การจัดการธุรกิจเกษตรชายแดนไทย-ลาว โดยองค์กรชุมชนท้องถิ่น

กรณีศึกษาชุมชนบ้านฮวก จังหวัดพะเยา”

วันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2552

ณ ห้องประชุม สถานีอนามัยบ้านฮวก ต.ภูซาง อ.ภูซาง จ.พะเยา

วัตถุประสงค์การประชุม:

1. เพื่อสร้างความเข้าใจการรวมกลุ่มในการดำเนินธุรกิจและเข้าใจบริบทท้องถิ่น
2. เพื่อศึกษากลไกในการประสานงาน (coordination mechanisms) การทำงานร่วมกัน (interaction) และการกระจายผลประโยชน์ (benefit sharing) ในการทำธุรกิจทางเกษตรของกลุ่มเกษตรกรในชายแดนไทยลาว
3. เพื่อเข้าใจปัจจัยที่ส่วนสำคัญที่สนับสนุน ข้อจำกัด โอกาสกลุ่มในการดำเนินธุรกิจเกษตร ชายแดนไทย-ลาว โดยองค์กรชุมชนท้องถิ่น

ผู้เข้าร่วม:

กลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจเกษตรและการค้าชายแดนบ้านฮวก จ.พะเยา นักวิชาการ อาจารย์ และผู้เกี่ยวข้องอื่นๆ รวมจำนวน 22 คน

ลักษณะโครงการ:

เป็นเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ระหว่างแกนนำกลุ่มเกษตรกรผู้ประกอบการและการค้าชายแดนบ้านฮวก จ.พะเยา และผู้รับผิดชอบโครงการโดยศูนย์วิจัยเพื่อเพิ่มผลผลิตทางเกษตร คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และ ภาควิชาส่งเสริมและเผยแพร่การเกษตร คณะเกษตรศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

ตามแนบท้ายสรุปผลการประชุมวันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2552

ผู้ดำเนินการประชุม

1. อาจารย์ พุทศย์ ยิบมันตะศิริ ศูนย์วิจัยเพื่อเพิ่มผลผลิตทางเกษตร คณะเกษตรศาสตร์
2. ดร.บุศรา ลิ้มนิรันดร์กุล ภาควิชาส่งเสริมและเผยแพร่การเกษตร คณะเกษตรศาสตร์

ผลการประชุมเชิงปฏิบัติการ

กลุ่มธุรกิจเกษตรชายแดนเริ่มการรวมมีการจัดตั้งกลุ่มเมื่อปี 2551 โดยสินค้าที่มีอยู่ในกลุ่มมี ข้าว ข้าวโพด ถั่วลิสง ดอกไม้กวาด เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งกลุ่มการค้าชายแดนได้มีการจัดการระดมทุนในวงเงิน 2,000,000 บาท โดยดำเนินการดังนี้ คือ 1) จัดสรรเป็นหุ้นๆละ 1,000 บาท จำนวนหุ้นทั้งหมด 2,000 หุ้น และ 2) สมาชิกในกลุ่มแต่ละคนมีสิทธิ์ซื้อหุ้นได้ไม่เกิน 50 หุ้น

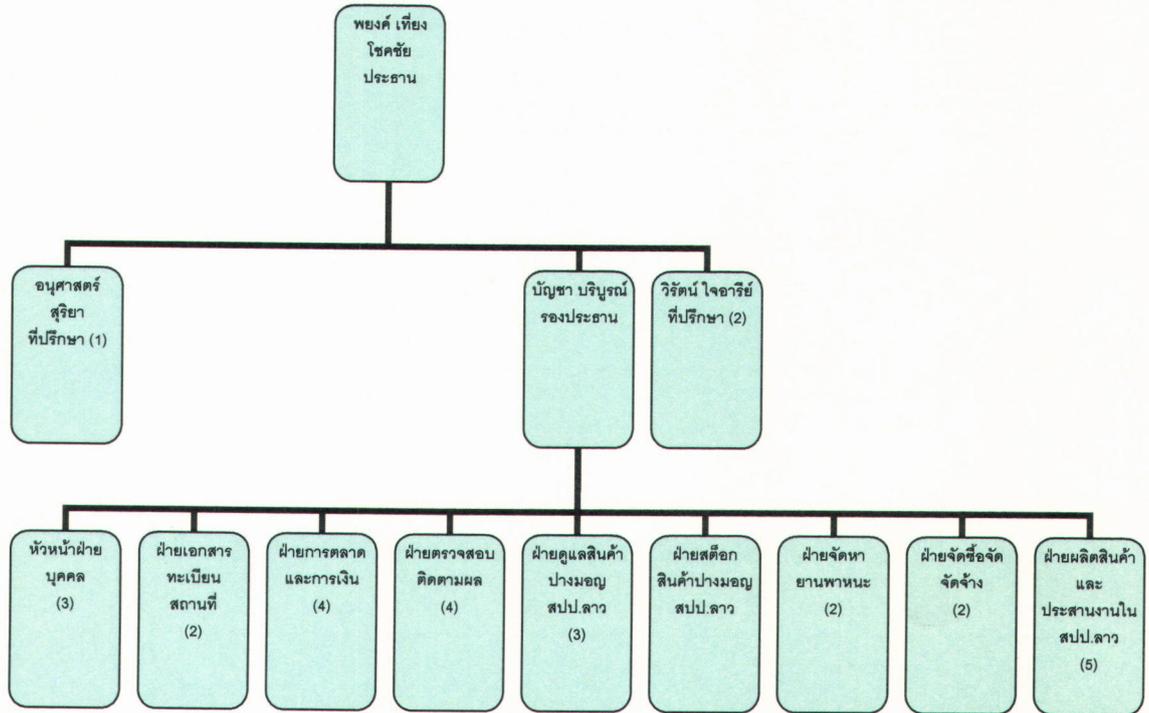
ส่วนการวางแผนงบประมาณการลงทุนของแต่ละปีนั้น ทางกลุ่มได้ตั้งงบประมาณจำนวนเงิน 10 ล้านบาท และเพื่อให้กลุ่มมีความมั่นคงและมีเงินทุนสำรอง ดั้งเดิมเห็นชอบร่วมกันให้สมาชิกทุกคนในกลุ่มฝากเงินสะสมไว้เดือนละ 500 บาท ทุกวันที่ 7 ของเดือน ทั้งนี้เริ่มดำเนินการโดยครั้งแรกเรียกเก็บ 3,000 บาท เพื่อเป็นเงินฝากออมย้อนหลังรอบ 6 เดือน (มกราคม 51-มิถุนายน 51) โดยปัจจุบันทางกลุ่มมีเงินทุนประมาณ 220,000 บาท

และในการจัดสรรและแบ่งผลกำไรสุทธิของกลุ่มมีหลักเกณฑ์ดังนี้

- คณะกรรมการดำเนินงาน 25%
- ปันผลให้สมาชิก 65%

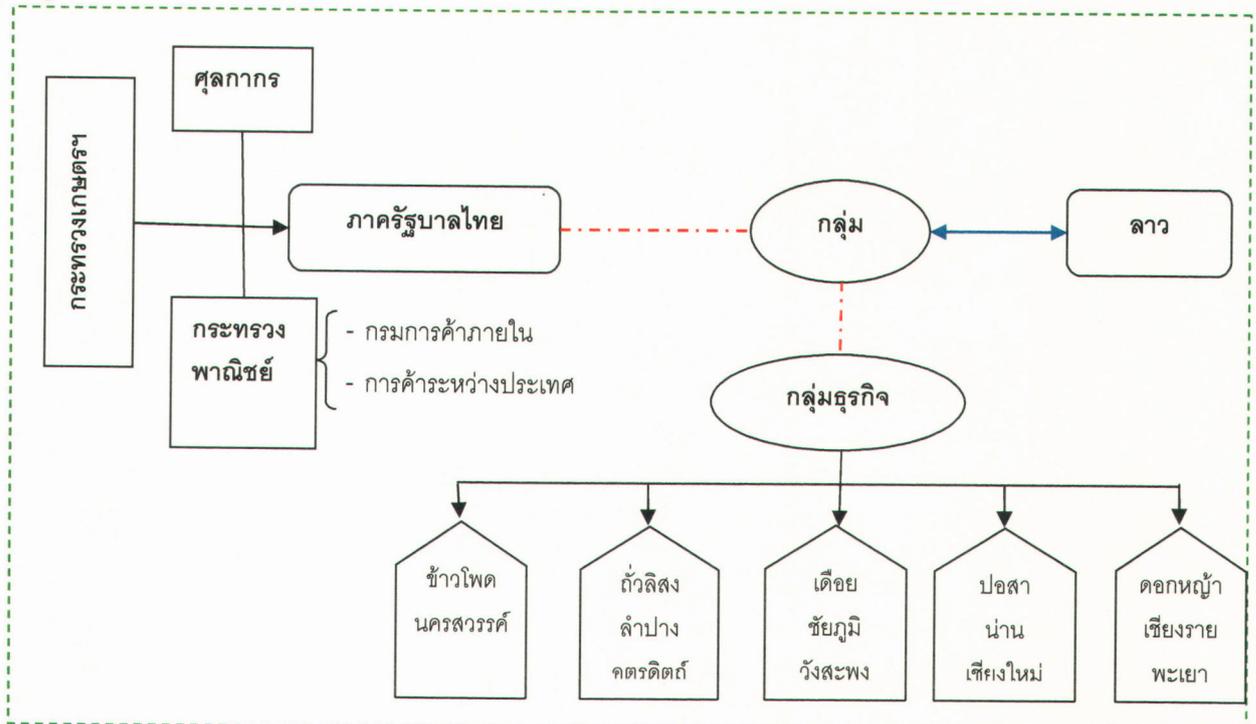
- บันผลเข้ากลุ่ม 10%

โครงสร้างผังการดำเนินงานกลุ่มการค้าชายแดนบ้านฮวก

กลุ่มยุทธศาสตร์การลงทุนการค้าชายแดนไทย-ลาว ของกลุ่มการค้าชายแดนบ้านฮวก ต.ภูซาง

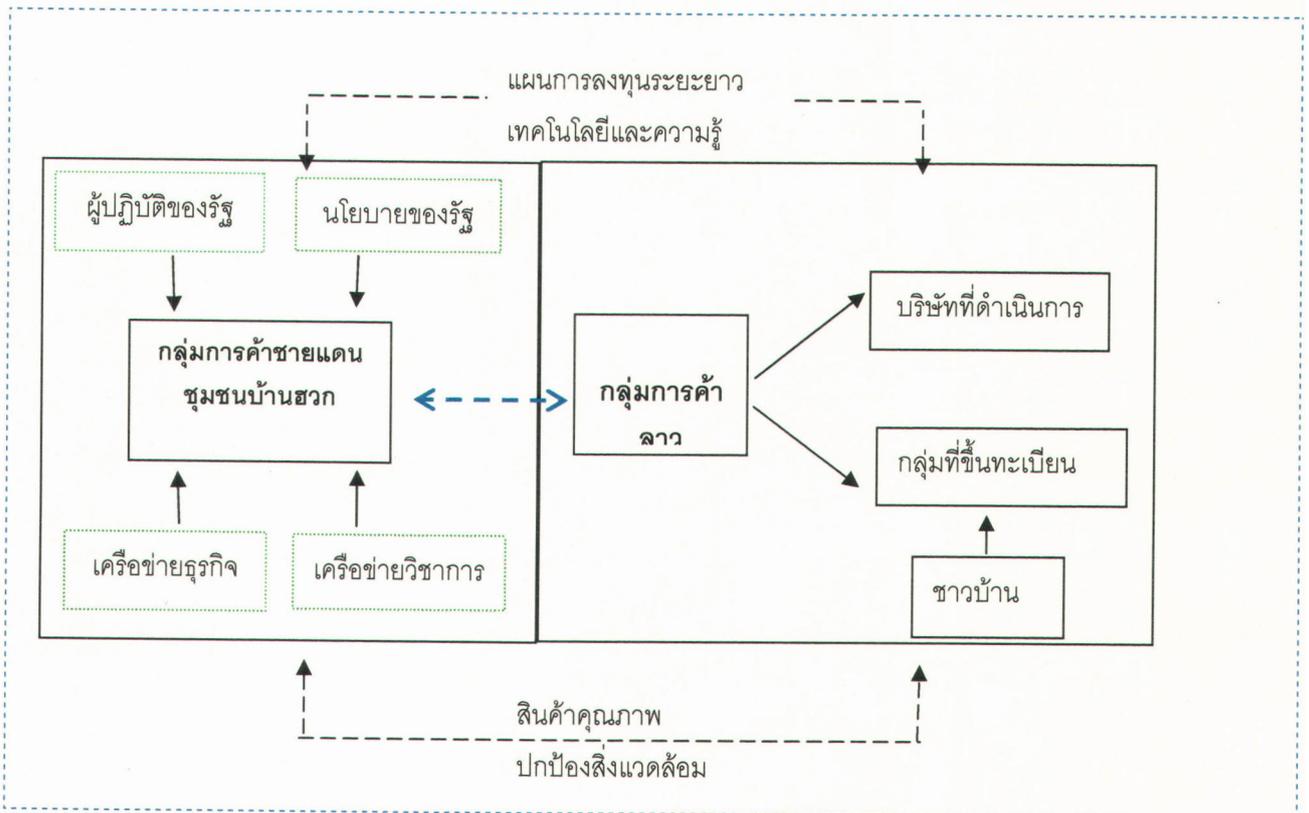
อ.ภูซาง

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและมีบทบาทในการนำเข้าสู่สินค้าผ่านจุดผ่อนปรนบ้านสวก ต.ภูซาง อ.ภูซาง

- 1) ต.ม.
- 2) ศุลกากร
- 3) กรมการปกครอง (ปลัดอำเภอ)---> อส.
- 4) ทหารพราน
- 5) ตชด.

ช่องทางการไหลเวียนสินค้าของกลุ่มการค้าชายแดนบ้านสวก ต.ภูซาง อ.ภูซาง

ความคิดเห็นและข้อเสนอประเด็นต่างๆ

1. การรองรับการลงทุนระหว่างประเทศ รัฐบาลจะเข้ามามีบทบาทในเรื่องต่อไปนี้อย่างไร
2. การป้องกันผลกระทบเสียที่เกิดกับกลุ่ม
3. ทางกลุ่มเองอยากให้พี่ทั้ง 4 ชนิด เข้าสู่ระบบการค้าอย่างถูกต้อง
4. ความขัดแย้งภายในกลุ่มนั้นต้องใช้กฎระเบียบมารองรับหรือจะมีการจัดการอื่นๆอย่างไรบ้าง
5. ในการผลิตที่ผ่านมาพบว่ากลุ่มมีต้นทุนเมล็ดพันธุ์ในการผลิตข้าวโพดสูงมาก
6. ทางกลุ่มยังไม่มีที่ทำกรสำนักงานและไซโลเก็บข้าวโพด ซึ่งทุนในการสร้างประมาณ 500,000 บาท
  - เสนอขอจากงบจังหวัด
  - เสนอขอจากงบ อบต.

- ยื่นขอกู้ที่สนับสนุนจากสถาบันการเงินเป็นเงินกู้ปลอดดอกเบี้ยระยะยาว

7. อยากรให้มีการสนับสนุนจากกรมวิชาการเกษตรเรื่องของเมล็ดพันธุ์ข้าวโพด โดยอยากได้รับสนับสนุนพันธุ์ข้าวโพด

- เป็นเมล็ดพันธุ์คุณภาพราคาถูกราว 10 ตัน

- เป็นสายพันธุ์ใหม่ที่กันเชื้อราได้

รายงานการโครงการประชุมหารือร่วมภาครัฐและเอกชนด้านการค้าชายแดน

วันที่ 17 มีนาคม 2552

ณ ห้องประชุมสำนักงานพาณิชย์จังหวัดพะเยา

ผู้รับผิดชอบ โครงการ “การจัดการธุรกิจเกษตรชายแดนไทย-ลาว โดยองค์การชุมชนท้องถิ่น กรณีศึกษาชุมชนบ้านฮวก จังหวัดพะเยา” อาจารย์พฤกษ์ ยิบมันตะศิริ ศูนย์วิจัยเพื่อเพิ่มผลผลิตทางเกษตร และ ดร.บุศรา ลีมนิรันดร์กุล ภาควิชาส่งเสริมและเผยแพร่การเกษตร คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ผู้เข้าร่วมประชุม

ภาครัฐ สำนักงานพาณิชย์จังหวัดพะเยา	นางเฟื่องฟ้า ตูลารธรรมกุล
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	นายพฤกษ์ ยิบมันตะศิริ
	นางสาวบุศรา ลีมนิรันดร์กุล
ภาคเอกชน	นายพยงค์ เทียงโชคชัย
	นายบัญชา บริบูรณ์
	นายธนวัต ศรีวิชัย
	นายคเชนทร์ แก้วจำปา
	นางวันดี คำทองพิพร

ที่มาของการประชุมหารือ

วิถีชีวิตของชาวบ้านฮวกผูกพันกับการเกษตรตลอดทั้งปี โครงการวิจัย “การจัดการธุรกิจเกษตรชายแดนไทย-ลาว โดยองค์การชุมชนท้องถิ่น” พัฒนมาจาก ปราชญ์การณ ที่ชุมชนบ้านฮวก กิ่ง อ.ภูซาง จ.พะเยา รวมกลุ่มร่วมลงทุนทำธุรกิจ กับเกษตรกรลาว โดยโครงการให้ความสำคัญต่อการรวมกลุ่มเพื่อทำธุรกิจชายแดน ซึ่งการรวมกลุ่มของเกษตรกรจากเดิมมีหน้าที่เป็นผู้ผลิตเพียงอย่างเดียว ปัจจุบันได้มีการปรับตัวเพื่อทำการค้าที่เป็นมิติใหม่ ซึ่งแต่เดิมนบ้านฮวกที่เขตแนวชายแดนกับประเทศเพื่อนบ้านและวัฒนธรรมของชุมชน มีโอกาสไปมาหาสู่และแลกเปลี่ยนสินค้าในอดีตจนกลายเป็นการทำธุรกิจในปัจจุบันร่วมกัน โดยนำพืชข้าวโพดและถั่วลิสง ซึ่งกลุ่มมีความรู้และประสบการณ์ด้านการผลิตเป็นอย่างดี มีการติดตามและถ่ายทอดความรู้หรือปัจจุบันเป็นการถ่ายทอดเทคโนโลยีในการค้าชายแดนเพื่อขยายฐานธุรกิจ ในรูปแบบเกษตรพันธะสัญญาเดิมบริษัทเอกชนเป็นผู้ดำเนินการ แต่ในกรณีบ้านฮวกได้มีการยกระดับขีดความสามารถซึ่งดำเนินการโดยเกษตรกร ซึ่งดำเนินการธุรกิจพันธะสัญญากับเกษตรกรในสปป ลาวได้ โดยการใช้แนวทางการผลิตที่ผนวกมาตรการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมได้ เนื่องจากในพื้นที่มีลักษณะเป็นลาดชัน ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งที่ท้าทาย

สิ่งที่โครงการได้มองคือการรวมกลุ่มมีฐานทางสังคมอะไรบ้าง ซึ่งจะพบว่าบ้านฮวกมีฐานการรวมกลุ่ม โดยเฉพาะการออมทรัพย์ ทั้งได้รับการสนับสนุนจากรัฐและกลุ่มเองและในรูปธุรกิจของหมู่บ้าน ที่สำคัญฐานความรู้และความถนัดที่นำไปสู่การผลิตต้นทุนการผลิต อย่างไรก็ตามทางโครงการได้วางแผนที่สนับสนุนการพัฒนาศักยภาพของเกษตรกรที่สามารถนำไปสู่การผลิตที่ลดต้นทุน เช่น การฝึกอบรมการปรับปรุงข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ลูกผสม โดยติดต่อที่ศูนย์วิจัยพืชไร่ นครสวรรค์ อ. ตากฟ้า จ. นครสวรรค์ นอกจากนี้การสร้างความเข้าใจด้านกฎระเบียบในการค้าชายแดนข้าวโพดเป็นเรื่องที่สำคัญ เนื่องจากมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา

โครงสร้างกลุ่มได้มีการกระจายหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิก เพื่อลดความเสี่ยงเป็นการจัดการธุรกิจชุมชน ปัจจุบันกลุ่มได้จดทะเบียนกลุ่มในรูปของวิสาหกิจชุมชน โดยแต่งตั้ง คุณบัญชา และคุณธนวัตตรเป็น

ผู้ดำเนินการธุรกิจในอนาคตของกรมเพื่อความสะดวกในการจัดการ เหตุผลที่เกษตรกรรวมกลุ่มในรูปแบบของวิสาหกิจ เกษตรกรมีประสบการณ์การเป็นพ่อค้าใน สปป.ลาว มากมากกว่า 10 ปี ถือว่าเป็นทุนทางมนุษย์ที่สำคัญ เดิมที เกษตรกรได้ทำธุรกิจการค้าชายแดนในรูปแบบกลุ่มเล็กๆ ทำให้มีการแข่งขันด้านราคา และประกอบกับกฎระเบียบเข้มงวด มากขึ้น ทำให้การทำธุรกิจเกษตรระหว่างชายแดนแบบต่างคนต่างทำไม่สามารถได้กำไรเป็นการแข่งขันกันเองดังนั้น จึงได้ร่วมจัดตั้งเป็นกลุ่มที่ชัดเจนปี 2551 เป็นต้นมา นอกจากนี้ประธานกลุ่มและกลุ่มมีความคิดเห็นต่อการทำธุรกิจ เกษตรชายแดนว่าเป็นการหมุนเวียนเงินเข้าในประเทศเนื่องจากทางเกษตรกรลาว หลังจากการขายสินค้าเกษตร ให้กับไทย ก็จะมีการหมุนเวียนเงินในรูปแบบการซื้อสินค้าจากไทย ไม่ว่าจะเครื่องอุปโภค บริโภค หรือวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ก็จะทำให้มีการคล่องตัวทางการตลาดและธุรกิจอย่างอื่นนอกเหนือจากทางเกษตร

อย่างไรก็ตามทางพาณิชย์จังหวัด ได้เสนอแนะการจดทะเบียนในรูปวิสาหกิจชุมชนน่าจะมีการนำเข้าสู่สินค้า ในรูปแบบกลุ่ม ซึ่งภาษีและค่าใช้จ่ายการนำเข้าไม่แตกต่างกัน ถ้าดำเนินการในรูปวิสาหกิจแต่ดำเนินการโดยนิติบุคคล อาจจะได้รับกึ่งเร่งหรือจับตามองการนำเข้าสินค้าโดยรัฐ

ความรับผิดชอบและกฎระเบียบของกระทรวงพาณิชย์ที่เกี่ยวข้องกับการค้าชายแดน

สำนักงานพาณิชย์จังหวัดพะเยา มีหน่วยงานภายใต้กระทรวงได้แก่ การค้าต่างประเทศ ดูแลรับผิดชอบด้าน การค้าระหว่างชายแดน ควบคุมปริมาณการนำเข้า โดยทำงานประสานกับ สำนักงานเกษตรจังหวัด โดยมีผู้ว่าราชการ การจังหวัดเป็นประธาน และส่วนสำนักงานเกษตรจังหวัด โดยมอบหมายให้เกษตรอำเภอภูซาง ดูแลด้านความมั่นคง (ซึ่งถือว่าเป็นหน่วยงานระดับจังหวัด) และศุลกากรเชียง ดูแลกวดขันการนำเข้าสินค้าอย่างเข้มงวด ซึ่งประกอบด้วย ปลัดอำเภอ กองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 32 (ให้อำนาจกับอำเภอภูซาง)

ปัจจุบันเพื่อทันต่อเหตุการณ์กระทรวงพาณิชย์ทั่วประเทศ และสำนักงานพาณิชย์จังหวัดที่ภายใต้กำกับ กระทรวงทุกจังหวัดได้ดำเนินการประชุมช่วงเช้าทุกวันอังคารทุกสัปดาห์ โดยใช้ระบบ e-conference

สินค้าที่นำเข้ามาจะมีจดทะเบียนเป็นรายชนิด เช่น ไม้ สินค้าเกษตร อื่นๆ เป็นต้น การรายงานถึงพาณิชย์ จังหวัดมาจาก 2 หน่วยงาน อ.ภูซาง ปริมาณการนำเข้า และศุลกากร อ. เชียงของ รายงานด้านศุลกากร ส่วนการ นำเข้าสินค้าประเภทอาหารสัตว์ต้องแจ้งหน่วยงานสาธารณสุขเพื่อตรวจโรค

นโยบายการสนับสนุนเกษตรกรพันธะสัญญากับประเทศเพื่อนบ้าน

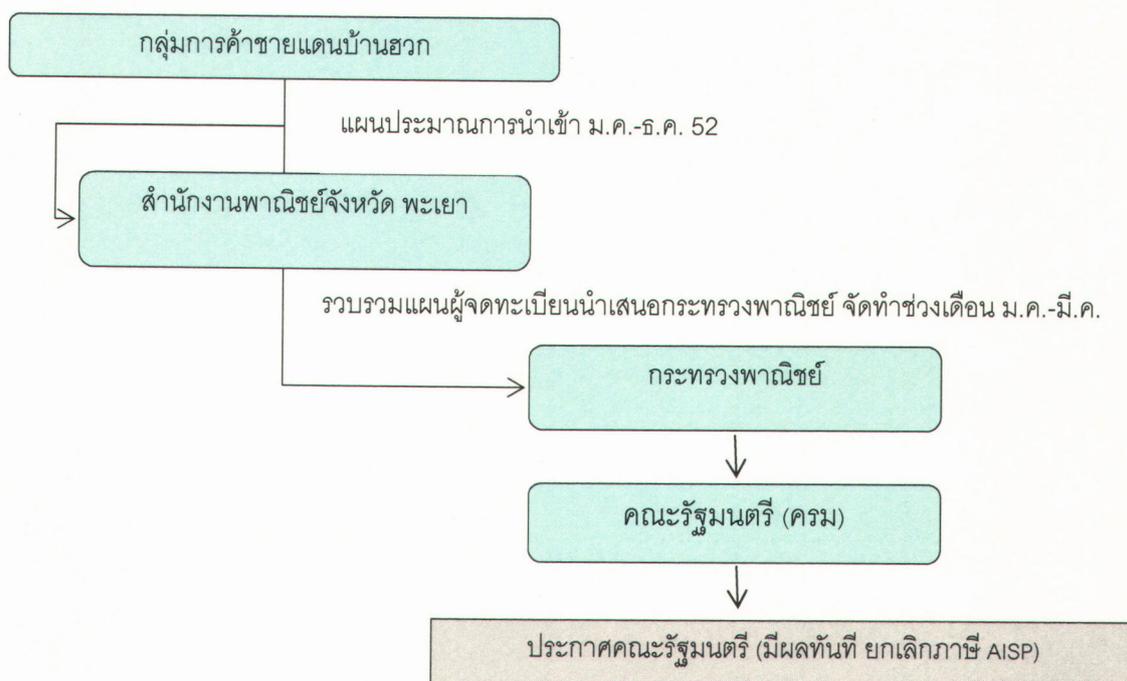
ในปี 2552 หน่วยงานกรมการค้าภายในยังไม่ได้มีประกาศของกระทรวงการคลังที่จะมีการปรับรูปแบบใหม่ ซึ่งการดำเนินงานการลงทุนเกษตรพันธะสัญญากับประเทศเพื่อนบ้าน กรณีการผ่อนปรนภาษีในการสนับสนุนเกษตรกร พันธะสัญญาาระหว่างประเทศเพื่อนบ้านของรัฐ (ACNIC) ซึ่งต้องมีการดำเนินการทุกปี โดย ทางจังหวัดต้องมีคณะทำงานเพื่อรับผิดชอบงานด้านเกษตรพันธะสัญญาโดยเฉพาะ ซึ่งขึ้นตรงต่อปลัดกระทรวง พาณิชย์ โดยพาณิชย์จังหวัดเป็นประธาน (ดำเนินการเดือน ม.ค.-ก.พ. 52) เพื่อนำเสนอแผนการปริมาณการนำเข้า สินค้าเกษตรของกลุ่มและนิติบุคคลจากประเทศเพื่อนบ้านที่ชัดเจน โดยทางพาณิชย์จังหวัดจะนำเสนอแผนการ ลงทุน (แผนรอบปี ม.ค.-ธ.ค. 52) ดังกล่าวส่งไปยังกระทรวงพาณิชย์ซึ่งมีปลัดกระทรวงเป็นประธานเพื่อเข้าสู่กรมและ หลังการประชุมกรมก็มีการประกาศใช้ของกระทรวงการคลัง หลังจากนั้นเกษตรกรก็สามารถใช้ประกาศดังกล่าวเพื่อ ลดหย่อนภาษีการนำเข้าสินค้าเกษตรจากประเทศเพื่อนบ้าน ดังภาพที่ 1 (ดูรายละเอียดในการลดภาษีการนำเข้า ภายใต้อาณัติพันธะสัญญากับประเทศเพื่อนบ้าน)

ในปี 2552 ซึ่งเป็นปีที่มีสินค้าเกษตรหลายชนิดล้นตลาด โดยเฉพาะข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ดังนั้นทางกระทรวง มีมาตรการกวดขันเป็นพิเศษเพื่อลดการลักลอบนำเข้าสินค้าหรือการสวมแทนสินค้า ซึ่งมาตรการโดยทั่วไปของผู้

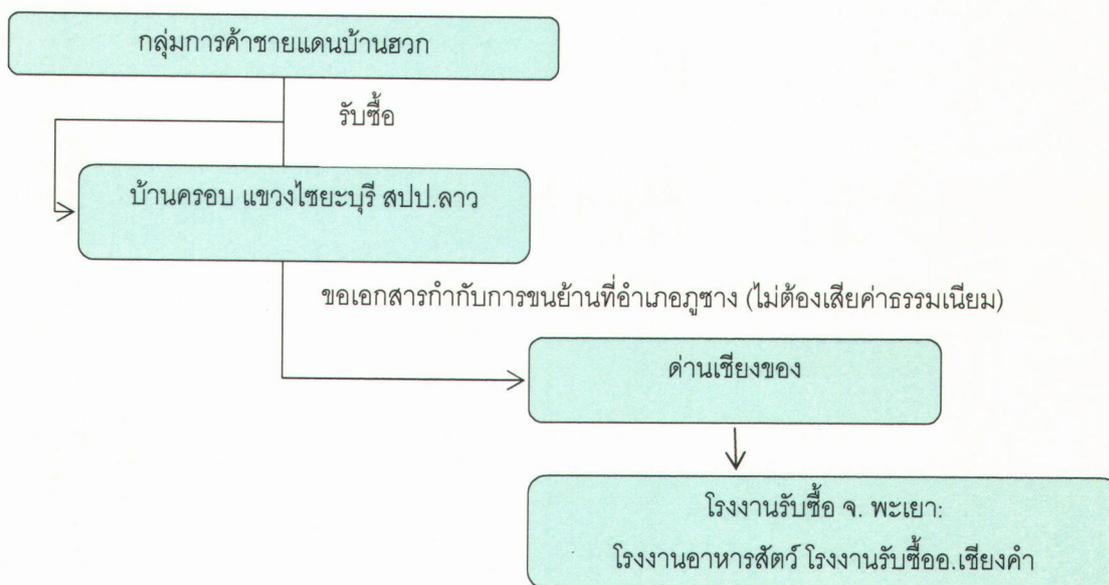
นำเข้าสินค้าต้องมีคุณสมบัติ 1. ต้องมีการจดทะเบียนในรูปแบบนิติบุคคลหรือวิสาหกิจชุมชน 2. ผู้นำเข้าต้องมีแผนการผลิตที่ชัดเจนและแผนการใช้ในกรณีนำเข้าวัตถุดิบ เช่น ถ้าเข้าโรงงานอาหารสัตว์ต้องมีภาระปริมาณที่ชัดเจน และสามารถตรวจสอบได้ ในปีนี้ยังใช้แบบฟอร์มเดิมในการเขียนแผนปริมาณการนำเข้าเสนอต่อพาณิชย์จังหวัด โดยติดต่อขอจากกรมการค้าต่างประเทศเขต 6 สำนักงานจังหวัดเชียงราย ซึ่งเป็นผู้ดูแลการค้าระหว่างชายแดน จ. พะเยา จ. เชียงราย จ. แพร่ จ. น่าน โดยในเดือนมกราคม พณิชย์จังหวัด คุณเฟื่องฟ้าเล่าให้ฟังว่า ปี 52 แผนการนำเข้าที่ส่งเดือนมกราคมถูกระงับหมด

นอกจากนี้ทางรัฐก็มีมาตรการเพื่อลดการลักลอบนำเข้าโดยเฉพาะเกษตรพันธะสัญญาาระหว่างประเทศเพื่อนบ้านดังนี้ (1) เอกสารการรับรองการขนย้ายที่ อ.ภูซาง ได้มีการตั้งด่านที่ อ.ภูซาง กรณีที่มีการจดทะเบียนถูกต้องที่มีการระบุปลายทางที่ชัดเจนสามารถขอเอกสารการขนย้ายจากพาณิชย์จังหวัด จ. พะเยา โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใดๆทั้งสิ้น แต่พบว่ามีปัญหาโดยเฉพาะความล่าช้าในการติดต่อขอรับเอกสารการขนย้ายจากสวนกลางที่ สำนักงานพาณิชย์จังหวัดพะเยา ดังนั้นตอนนี้ได้มีปรับเปลี่ยนการขอเอกสารกำกับกับการขนย้าย อ.ภูซางแทน เพื่อลดเวลา (2) การนำเข้าเพื่อจำหน่ายต้องระบุปลายทางที่ชัดเจน ถ้าเป็นจังหวัดอื่นต้องมีการสลักหลังเอกสารเพื่ออำนวยความสะดวกและสามารถส่งต่อสินค้าระหว่างจังหวัดได้ แต่ปัจจุบันหลังเหตุการณ์สงบจากการประท้วงของเกษตรกรในปี 2552 ได้มีการยกเลิกระหว่างจังหวัด แต่ยังต้องผ่านด่านที่ อ.ภูซาง เนื่องจากเป็นด่านตรวจสินค้าระหว่างภายในประเทศและประเทศเพื่อนบ้านอยู่ในระยะ 5-10 กม. ตัวอย่างกรณีขนย้ายสินค้าจาก สปป.ลาว ไปยัง จ.พะเยา ต้องดำเนินการตาม ภาพที่ 2

ในขณะนั้นนโยบายการสนับสนุนเกษตรพันธะสัญญาของ จ.พะเยา มีอยู่ที่ อ.ภูซาง ที่เดียวเนื่องจากความสัมพันธ์ที่ดีของผู้ว่าราชการจังหวัดพะเยากับเจ้าเมืองครอบครัวของ สปป.ลาว ซึ่งทาง จ.พะเยา ก็มีกิจกรรมเชื่อมสัมพันธ์ไมตรีทุกปี ได้แก่ กิจกรรมตักบาตร 2 สายน้ำ และการจัดประชุมกรรมการชายแดนไทยลาว โดยเฉพาะ จ.พะเยา กับแขวงไซยะบูลี

ภาพที่ 1 ขั้นตอนการประกาศยกเว้นอากรนำเข้าสินค้าเกษตร ภายใต้การสนับสนุนเกษตรกรพันธะสัญญาระหว่างประเทศเพื่อนบ้าน

ภาพที่ 2 ขั้นตอนการขนย้ายสินค้าจาก สปปลาวไปยังพะเยาของกลุ่มการค้าชายแดนบ้านฮวก

นโยบายผ่อนปรนภาษีในเขตพันธะสัญญากับประเทศเพื่อนบ้าน

1. ภาษี 2.75 บาท/กก. ไม่เสียภาษี เสีย 5 % ของสินค้า
2. เสียค่าธรรมเนียมพิเศษ 180 บาท/ตัน ภายใต้ CEP โดยใช้ฟอร์ม D หรือที่เรียกว่า AISP ภายใต้ข้อตกลงต้องแสดงแหล่งกำเนิดสินค้า แต่ยกเว้นอากรนำเข้ากก.ละ 2.75 บาทและค่าธรรมเนียมพิเศษ 1,000

บาทต่อตัน ตามมาตรการนำเข้าข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ปี 2550 (กรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์, 2550) (โดยปกติ ถ้าไม่มีการยกเว้นค่าธรรมเนียมพิเศษจะมีการคิดอากรนำเข้า ในรูปแบบของ AFTA อากรนำเข้าร้อยละ 5 หรือ กก.ละ 2.75 บาท)

สิ่งที่เกิดขึ้นหลังจากเปิดด่าน อ. เชียงของ ที่ประชุมได้ระดมความคิดเห็นภายหลังที่มีการเปิดจุดผ่อนปรน ด่านชั่วคราวที่ อ. เชียงของ 1. การขยายตัวในการท่องเที่ยว 2. การผลิตสินค้าเกษตร 3. ภัยธรรมชาติการค้าผ้าทอ ซึ่งไทย ได้นำวัสดุให้ลาวผลิตสินค้าและส่งกลับมาขายที่ด่าน โดยใช้แรงงานจากฝั่งลาว

ต้นทุนกลุ่มธุรกิจเกษตรระหว่างชายแดนบ้านฮวก

ค่าใช้จ่ายในการนำเข้าสินค้าเกษตรภายใต้ การสนับสนุนเกษตรพันธะสัญญาาระหว่างประเทศเพื่อนบ้าน (contract farming AISP) โดยการยกเว้นภาษี 0 % ต่อปี แต่ต้องระบุปลายทางของสินค้า แต่ในทางปฏิบัติกลุ่ม เกษตรกรต้องเสียค่าใช้จ่ายอื่นๆ ดังตารางที่ 1 ได้แก่ ค่าศุลกากร ค่าสรรพากร และค่า surcharge ในการอนุญาต นำเข้าสินค้าอาหารสัตว์ เช่น ข้าวโพด กากถั่วลิสง เป็นต้น รวมเป็นค่าใช้จ่ายทั้งสิ้น 0.32 สตางค์ ต่อการนำเข้า ข้าวโพดน้ำหนัก 1 กิโลกรัม ซึ่งกลุ่มเกษตรกรกล่าวว่าต้องมีการนำเข้าประมาณ 100 ตัน หรือ 1 แสนกิโลกรัม ถึงจะคุ้มกับค่าขนส่ง การบรรทุกสินค้าบรรทุกคันละประมาณ 20 ตัน 5 คันในการบรรทุกสินค้าออกมาจาก สปป.ลาว

ตาราง 1 ค่าใช้จ่ายในการนำเข้าสินค้าเกษตรชายแดนกรณียกเว้นภาษีนำเข้าภายใต้ ACNEC

รายการ	ค่าใช้จ่าย (บาท/100 ตัน)	หมายเหตุ
1. ค่าศุลกากร (100 ตัน)	9,000	
2. ภาษีสรรพากร 1.5 % ต่อมูลค่า	5,250	(3.5 x แสน) x 0.015 (หรือ 1.5%) 350000 x 0.015 = 5250 บาท
3. ค่า surcharge 180 บาท/ตัน	18,000	180 บาท x 100 ตัน
รวม	32,250	0.32 บาท/กก

การคาดการณ์การนำเข้าสินค้าเกษตรของกลุ่มบ้านฮวก ปี 2552

กลุ่มเกษตรกรการค้าชายแดนบ้านฮวกได้มีแผนที่จะนำเข้าข้าวโพด ในนามคุณบัญชา ประมาณ 1000 ตัน และคุณ ธนบัตร 500 ตัน รวมประมาณการนำเข้าทั้งสิ้น 1500 ตัน ใน จ.พะเยา มีผู้นำเข้าที่จดทะเบียนถูกต้องอยู่ 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มเกษตรกรการค้าชายแดนบ้านฮวก, Mpoil (อ. เชียงคำและอ. ภูซาง นำโดย คุณ มรรดา แจ้เล็ก) ซึ่งปัจจุบันได้เลิกกิจการแล้ว และเชียงคำพืชผล (นิเพ็ญ) (รับซื้อจากกลุ่มเชียงของ)

ประธานกลุ่มเกษตรกรการค้าระหว่างชายแดนได้นำเสนอต่อพาณิชย์จังหวัด ในกรณีการผลิตหัวเหลืองว่ามี สถานการณ์อย่างไร ถ้ากลุ่มเกษตรกรจะมีการนำเข้าหัวเหลือง ซึ่งคุณเฟื่องฟ้าได้กล่าวว่าปัจจุบันสถานการณ์การผลิตหัวเหลืองประเทศไทยปริมาณการผลิตไม่เพียงพอ เนื่องจากผลผลิตต่อไร่ต่ำ แม้ว่าจะมีต้นทุนการผลิตที่ต่ำ ซึ่งในปัจจุบันโดยเฉพาะปี 52 ได้มีการสนับสนุนการปลูกมันสำปะหลังมากเพื่อนำสู่การผลิตเอทานอล ปี 51 ปริมาณการผลิต 2000 ตัน ขยายไปสู่ปี 52 มากถึง 15000 ตัน ถ้าเกษตรกรสามารถนำเข้าหัวเหลืองหรือมีการส่งเสริมการผลิตหัวเหลืองในฝั่งลาวน่าจะทำได้

ประเด็นอื่นๆที่เกี่ยวข้อง

1. กรณีธุรกิจเกษตรชายแดนที่ดำเนินการโดยเกษตรกร โดยมีเจ้าหน้าที่ของรัฐส่วนสนับสนุนให้ดำเนินการ ถูกต้องแบบวิธีจะสามารถเป็นกรณีตัวอย่างธุรกิจเกษตรชายแดนได้หรือไม่
2. สิ่งที่พาณิชย์จังหวัดพะเยาได้พยายามผลักดันให้ด้าน อ.ภูซาง เป็นด่านถาวร ซึ่งปัจจุบันเป็นเพียงระดับนโยบายอยู่ และการจัดประชุมร่วมกับเกษตรกรมากขึ้นโดยคิดว่าน่าจะจัดประชุมทุกเดือนเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลใหม่ๆ และช่วยกันแก้ปัญหา อุปสรรคและความเสี่ยงด้านต่างๆ
3. กรณีที่เกษตรกรที่ดำเนินการธุรกิจเกษตรชายแดนดำเนินการจดทะเบียนการถูกต้องตามกฎหมายอะไร ที่เป็นแรงจูงใจแตกต่างกับการที่ไม่เป็นเกษตรกรทำการค้าชายแดนแบบไม่จดทะเบียน ตัวอย่างนำเสนอโดยประธานกลุ่มการค้าชายแดนบ้านฮวก 1. น่าจะมีการเก็บเงินเฉพาะต้นทางและปลายทาง ทำให้ลดค่าใช้จ่ายและการทุจริตในการผ่านด่านต่างๆ
4. การแจ้งการนำเข้าปลายทางเพื่อไปส่งโรงงานไหนบ้างบางครั้งทำได้ยากเนื่องจากปริมาณผลผลิตบางครั้งบางโรงงานไม่รับซื้อเนื่องจากคุณภาพไม่ได้มาตรฐานก็จำเป็นต้องมีการเปลี่ยนที่ส่งของโรงงาน
5. ตอนนี้คุณบัญญัติทำธุรกิจ shipping ที่ อ. เชียงคำ เดิมมีการใช้ shipping ที่ อ. เชียงของ

รายงานโครงการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ
การปรับปรุงพันธุ์และผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์
วันที่ 30 มีนาคม 2552- 1 เมษายน พ.ศ. 2552
ศูนย์วิจัยพืชไร่นครสวรรค์ อ. ตากฟ้า จ. นครสวรรค์

ชื่อโครงการ: โครงการศึกษาและวิจัยระบบการผลิตข้าวโพดแบบพันธะสัญญา และการจัดการธุรกิจเกษตรชายแดน ไทย-ลาว

ผู้รับผิดชอบ: ดร. บุศรา ลิ้มนิรันดร์กุล และ อาจารย์ พงษ์ ยิบมันตะศิริ

หลักการและเหตุผล

โครงการวิจัย "การจัดการธุรกิจเกษตรชายแดนไทย-ลาว โดยองค์รวมชนท้องถิ่น" พัฒนาจากปรากฏการณ์ ที่ชุมชนผลิตสินค้าด้านการเกษตรบ้านฮวก กิ่ง อ.ภูเขา จ.พะเยา รวมกลุ่มร่วมลงทุนทำธุรกิจกับเกษตรกรลาว โดยนำพืชข้าวโพดและถั่วลิสง ซึ่งกลุ่มมีความรู้และประสบการณ์ด้านการผลิตเป็นอย่างดี พร้อมทั้งมีระบบตลาดรองรับ ซึ่งกลุ่มได้มีการจัดตั้งกลุ่มในรูปวิสาหกิจชุมชน โดยมีสมาชิกทั้งสิ้น 42 คน ซึ่งมีกรรมการบริหารจัดการรายในสมาชิกทั้งสิ้น 31 คน

อย่างไรก็ตามการประกอบธุรกิจในปัจจุบันจำเป็นต้องอาศัยความรู้ในด้านการผลิต ข้อมูลข่าวสารเพื่อลดต้นทุนการผลิต จากการประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของกลุ่มเกษตรกรและนักวิจัย เกษตรกรในกลุ่มมากกว่า 70% ต้องการเรียนรู้และทดลองเพื่อผลิตเมล็ดพันธุ์ของตนเองประกอบกับความผันผวนด้านราคาของเมล็ดพันธุ์ที่สูง ดังนั้นเกษตรกรต้องการผลิตเมล็ดพันธุ์เป็นของตนเองโดยอาศัยฐานประสบการณ์จากกลุ่มเกษตรกรที่เคยมีประสบการณ์จากการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

ดังนั้น การฝึกประสบการณ์ในการปรับปรุงพันธุ์ข้าวโพด จะเปิดโอกาสให้กลุ่มเกษตรกรสามารถพัฒนาศักยภาพด้านการผลิตเมล็ดพันธุ์เป็นของตนเอง ลดการพึ่งพิงจากปัจจัยภายนอกและลดต้นทุนการผลิตรวมถึงการลงทุนที่ทำให้การทำธุรกิจเกษตรโดยเฉพาะข้าวโพดมีต้นทุนโดยรวมสูง นำไปสู่การขยายผลทางธุรกิจที่ตลอดจนเป็นการสร้างโอกาสความร่วมมือกลุ่มเกษตรกร

วัตถุประสงค์:

1. เพื่อฝึกปฏิบัติและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวโพดร่วมกับนักวิจัยศูนย์วิจัยพืชไร่นครสวรรค์ อ. ตากฟ้า จ. นครสวรรค์
2. เพื่อเพิ่มศักยภาพในการผลิตและโดยเฉพาะการนำองค์ความรู้เกษตรกรที่มีอยู่ผนวกกับความรู้หน่วยงานภายนอกเพื่อยกระดับการผลิตและลดต้นทุนการผลิต

ผู้เข้าร่วม:

เกษตรกรบ้านฮวกและสมาชิกกลุ่มธุรกิจการค้าชายแดนบ้านฮวก ต.ภูเขา จ. พะเยา รวม 8 คน

ลักษณะโครงการ: ฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ

ผลที่จะได้รับ

1. ความรู้ด้านการปรับปรุงพันธุ์และผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์
2. การฝึกปฏิบัติจริงร่วมกับนักวิจัยสถานีวิจัยพืชไร่นครสวรรค์
3. สามารถลดต้นทุนการผลิตและการยกระดับสมรรถนะการผลิตของกลุ่มเกษตรกรบ้านฮวก

สถานที่: วันที่ 30 มีนาคม ถึง 1 เมษายน 2552 ณ ศูนย์วิจัยข้าวโพดและข้าวฟ่าง อ. ตากฟ้า จ. นครสวรรค์

ผู้ดำเนินการประชุม: นักวิจัยศูนย์วิจัยพืชไร่ กรมวิชาการเกษตร อ. ตากฟ้า จ. นครสวรรค์

งบประมาณ: จากโครงการวิจัย "การจัดการธุรกิจเกษตรกรชายแดนไทย-ลาว โดยองค์กรชุมชนท้องถิ่น"

ผลการดำเนินงาน

เกษตรกรที่เข้าร่วมเป็นเกษตรกรชาย 3 คน และเกษตรกรหญิง 5 คน เกษตรกรทุกคนมีประสบการณ์ผลิตข้าวโพดมากกว่า 20 ปี เกษตรกรส่วนใหญ่ที่เข้าร่วมการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการใช้เมล็ดพันธุ์ที่ผลิตจากบริษัทผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวโพดลูกผสม ได้แก่ CP pioneer Asia seed ฯลฯ ซึ่งส่วนใหญ่มีต้นทุนการผลิตจากเมล็ดพันธุ์ที่สูงถึง กิโลกรัมละ 170 บาท ซึ่งกิจกรรมที่เข้าร่วมฝึกอบรมนักวิจัยจากศูนย์วิจัยพืชไร่ นครสวรรค์ ประกอบด้วย

1. ความเข้าใจเมล็ดพันธุ์ลูกผสมและพันธุ์ข้าวโพดนครสวรรค์ 3 ที่พัฒนาจากกรมวิชาการเกษตร และได้มีการส่งเสริมสนับสนุนให้ใช้เมล็ดพันธุ์ลูกผสมคุณภาพดี ราคาเมล็ดพันธุ์ต่ำกว่าท้องตลาด ซึ่งให้ผลผลิตเฉลี่ยประมาณ 1000 กก.ต่อไร่ โดยเฉพาะการผลิตในสภาพพื้นที่น้ำไม่ขัง การหมุนเวียนของธาตุอาหารที่ดี

2. ขั้นตอน และวิธีการปรับปรุงพันธุ์ ตลอดจนการจัดการสารเคมีที่เหมาะสม โดยการใช้เชื้อพันธุ์พ่อแม่และแม่เพื่อผลิตเมล็ดพันธุ์ลูกผสม โดยปกติใช้อัตราเมล็ดพันธุ์พ่อ 1 กิโลกรัม ต่อเมล็ดพันธุ์แม่ 3 กิโลกรัม โดยการปลูก 2 แถวพันธุ์พ่อ และ 4 แถวแม่เมล็ดพันธุ์แม่ระหว่างกลางพันธุ์พ่อ

3. ตัวอย่างการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวโพดลูกผสมนครสวรรค์ 3 โดยใช้สายพันธุ์พันธุ์พ่อและแม่ กรมวิชาการเกษตร ที่กลุ่มเกษตรกรร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลที่ต้องการผลิตเมล็ดพันธุ์ลูกผสมเป็นของตนเอง

หลังการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเกษตรกรที่เข้าร่วมมีการวางแผนที่จะทำแปลงสาธิตการผลิตเมล็ดพันธุ์เพื่อทดลองผลิตเมล็ดพันธุ์ลูกผสมโดยโครงการได้สนับสนุนงบประมาณในการดำเนินการ ซึ่งคาดว่าจะดำเนินการผลิตในเดือนเมษายน 2552

กำหนดการฝึกอบรม

วันที่ 30 มีนาคม - 1 เมษายน พ.ศ. 2552

ศูนย์วิจัยพืชไร่ นครสวรรค์ อ. ตากฟ้า จ. นครสวรรค์

วันจันทร์ที่ 30 มีนาคม 2552

07.00 – 18.00 น. เดินทางออกจากบ้านฮวก ต.ภูซาง อ. ภูซาง จ. พะเยา เดินทางถึงที่ศูนย์วิจัยพืชไร่ อ. ตากฟ้า จ. นครสวรรค์

อังคาร 31 มีนาคม 2552

8.30 - 16.30 น. ฝึกปฏิบัติการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวโพดนครสวรรค์

พุธ 1 เมษายน 2552

8.00 น. เดินทางกลับ

รายงานการประชุม

เรื่อง การจัดการเมล็ดพันธุ์ข้าวโพดลูกผสมและศักยภาพของกลุ่มธุรกิจเกษตรชายแดนบ้านฮวก

ต.ภูซาง อ.ภูซาง จ. พะเยา

วันที่ 19-20 พฤษภาคม 2552 ณ บ้านฮวก ต.ภูซาง อ.ภูซาง จ. พะเยา

วัตถุประสงค์ของการประชุม

1. เพื่อร่วมวางแผน การจัดการปลูกข้าวโพดลูกผสม
2. เพื่อพัฒนาตัวชี้วัด ศักยภาพและประเมินผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินการธุรกิจ 13 กลุ่มย่อยและโอกาสในการพัฒนาในกลุ่มธุรกิจเกษตร บ้านฮวก
3. เพื่อนำเสนอผลการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ ที่สนับสนุนการดำเนินการและการวางแผนของกลุ่มในการดำเนินธุรกิจเกษตรชายแดนไทย-ลาว ตลอดจนการแลกเปลี่ยนประเด็นที่มีผลต่อการดำเนินธุรกิจเกษตร

ผลการประชุม

1. ผู้เข้าร่วมประชุม

1. นายพยงค์ เทียงโชคชัย	กลุ่มผู้ประกอบการค้า
2. นายเชนทร์ แก้วจำปา	กลุ่มผู้ปลูกข้าวโพด
3. นางวันเพ็ญ สิงห์ชัย	กลุ่มผู้ประกอบการค้า
4. นายบัญญัติ บริบูรณ์	กลุ่มผู้ประกอบการค้า
5. นายธนบดี ศรีวิชัย	กลุ่มผู้ประกอบการค้า
6. นายอนุศาสตร์ สุริยา	ผญบ. หมู่ 3 กลุ่มผู้ประกอบการค้า
7. นางสุชานาถ ธาริฟู	
8. นางยอด สมแก้ว	
9. นางสาว บัวผัด	
10. นางศรีสุดา มหาวรรณ	
11. นางแสงเดือน เทียงโชคชัย	
12. นส.พิศมัย จันจม	
13. นางประภัสสร จันจม	
14. นางสุบรรณ ผาลา	
15. อาจารย์พฤกษ์ ยิบมันตะสิริ	ศวพก.
16. ดร. นุศรา ลีมนิรันดร์กุล	ศวพก.
17. นส. ยุกาพร ศิริบัติ	ศวพก.
18. นส. มาณิขรา ทองน้อย	ศวพก.

2. สถานการณ์การค้าธุรกิจเกษตรชายแดน

1. ขณะนี้เกษตรกรบ้านฮวกและเกษตรกรลาวที่ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ มีปัญหาเนื่องจากปริมาณข้าวโพดเลี้ยงสัตว์มีมากเกินไปและราคาผลผลิตตกต่ำ จึงมีความต้องการที่จะหาพ่อค้ารับซื้อเพิ่มขึ้น โดยเป็นพ่อค้าที่ต้องการทำการค้าร่วมกันในระยะยาว

2. หมู่บ้านใน สปป.ลาว ที่กลุ่มบ้านฮวงลงทุนทำธุรกิจอยู่ประกอบด้วยหมู่บ้าน 37 หมู่บ้าน พื้นที่ทั้งหมด ประมาณ 20,000 ไร่ ดังนี้

1. บ้านป่าซาง	13. บ้านน้ำคำ	25. บ้านหัวเมือง
2. บ้านม่วง	14. บ้านทุ่งเม่น	26. บ้านเล้ม
3. บ้านกิวปาน	15. บ้านดอนมูล	27. บ้านเค็ง
4. บ้านหลักคำ	16. บ้านผาบ่อง	28. บ้านสะพาน
5. บ้านน้ำพร้าว	17. บ้านถ้ำ	29. บ้านหัวน้ำกรวด
6. บ้านหัวตาแหวน	18. บ้านหัวมะแขวน	30. บ้านดอนยม
7. บ้านดอนยม	19. บ้านหัวเลาน้อย	31. บ้านป่าคา
8. บ้านหัวเลาใหญ่	20. บ้านปางไฮน้อย	32. บ้านบ่อ
9. บ้านปากคอก	21. บ้านหาดงาม	33. บ้านปูล้าน
10. บ้านกิวเม่า	22. บ้านหัวเงิน	34. บ้านดอนตัน
11. บ้านดอนชัย	23. บ้านกล้วย	35. บ้านน้ำไต้ม
12. บ้านใจสว่าง	24. บ้านดอยแฮ้	37. บ้านปางไฮใหญ่

3. เกษตรกรลาวโดยส่วนใหญ่เป็นกลุ่มลาวลื้อและลาวเทิง ผู้ที่ค้าขายร่วมกันจะเคยเดินทางมาที่บ้านฮวง เพื่อเจรจาด้านการค้าและต่อรองราคาสินค้า แต่ยังไม่เคยมีโอกาสศึกษากระบวนการผลิตการเกษตรของเกษตรกรบ้านฮวง จากกรณีวิเคราะห์ของกลุ่มพบว่า เกษตรกร สปป.ลาว มีศักยภาพในการผลิตการเกษตรแตกต่างกัน ดังนี้

3.1 กลุ่มหมู่บ้านที่มีกระบวนการผลิตข้าวโพดที่มีประสิทธิภาพ และสามารถผลิตข้าวโพดได้คุณภาพดี ซึ่งเป็นกลุ่มหมู่บ้านที่มีลาวลื้อ ไต มั่ง อาศัยอยู่ ได้แก่

1) บ้านหัวเมือง	6) บ้านเค็ง	11) บ้านหัวเลาใหญ่
2) บ้านม่วง	7) บ้านหลักคำ	12) บ้านหัวเลาน้อย
3) บ้านดอนมูล	8) บ้านผาบ่อง	13) บ้านป่าคา
4) บ้านใจสว่าง	9) บ้านปูล้าน	
5) บ้านดอยแฮ้	10) บ้านหัวเงิน	

3.2 หมู่บ้านที่มีผลผลิตมาก แต่คุณภาพไม่ดี เป็นหมู่บ้านที่มั่งอาศัยอยู่ ได้แก่ บ้านทุ่งเม่น บ้านกิวปาน บ้านน้ำคำ และบ้านป่าซาง

3.3 กลุ่มหมู่บ้านที่ระบบสื่อสารสะดวก สามารถใช้โทรศัพท์จากประเทศไทยได้ และใช้เสาสัญญาณเดียวกับประเทศไทย ได้แก่ บ้านหัวเงิน บ้านเล้ม บ้านป่าซาง บ้านป่าไร่ บ้านเค็ง บ้านผาบ่อง บ้านน้ำพร้าว และบ้านหัวมะแขวน

4. เพื่อให้เกิดความสะดวกต่อการรวบรวมผลผลิตการเกษตร กลุ่มได้มีการลงทุนทำโกดังรวบรวมสินค้า 3 จุด คือ ที่บ้านป่าไร่ บ้านหัวเมืองและบ้านม่วง แต่โดยส่วนใหญ่เกษตรกร สปป.ลาว นำผลผลิตมาขายที่โกดังบ้านป่าไร่

5. พ่อค้าจากไทย (ซึ่งเป็นสมาชิกกลุ่ม) นำเมล็ดพันธุ์ไปให้เกษตรกรลาวแล้ว ณ เวลานี้ มี 2 ราย คือ พ่อหลวงอนุศาสตร์ สุริยา (ผญบ. หมู่ 3) และนายบัญชา บริบูรณ์ โดยหมู่บ้านที่ลงทุนไปแล้ว มีดังนี้

5.1 พ่อหลวงอนุศาสตร์ สุริยา ได้แก่ บ.หัวเมือง บ.ม่วง บ.ใจสว่าง บ.ดอยแอ่ บ.ป่าซาง บ.ดอนยม บ.ผาบ่อง บ.น้ำพร้าว บ.ห้วยน้ำกรด บ.ห้วยตาแหลว บ.กิวเม้า บ.ปู่ล้าน

5.2 นายบัญชา บริบูรณ์ ได้แก่ บ.ป่าไร่ บ.ดอยแอ่ บ.ดอนตัน บ.ห้วยเงิน บ.น้ำใต้บ. บ.เคิ่ง บ.น้ำพร้าว บ.กิวปาน บ.ห้วยมะแขว่น บ.ดอนยม บ.ปางไฮน้อย บ.ปางไฮใหญ่ บ.ปางไฮใหญ่ บ.ป่าคา บ.ห้วยเลาน้อย บ.ห้วยเลาใหญ่

6. การค้าขายแดนระหว่างบ้านฮวกและเมืองคอบมีมานานแล้ว พ่อค้ากลุ่มแรกที่เข้าไปค้าขาย คือ พ่อของพ่อหลวงพงศ์และในปัจจุบันถือว่าเป็นรุ่น 2 การค้ายุคแรก พ่อค้าจากบ้านฮวกจะเป็นผู้กำหนดราคาสินค้าแต่ละชนิดเอง สินค้าที่ค้าขายส่วนใหญ่คือของป่า ยังไม่มีการค้าขายผลผลิตที่มาจากการผลิต การติดต่อค้าขายเริ่มจากเดินพัฒนามาเป็นใช้เกวียน รถปิคอัพ รถหกล้อ และปัจจุบันมีการใช้รถ 10 ล้อ ในการขนส่งสินค้า

3. แผนการขยายกิจกรรมของกลุ่ม

1. ส่งเสริมให้สมาชิกของเกษตรกรบ้านฮวกปลูกพืชชนิดอื่น เพื่อเป็นทางเลือกในการสร้างรายได้ เช่น ถั่วเหลือง ถั่วลิสงพันธุ์ขาวพวง (มี 3 ซ้อ เป็นพันธุ์ดั้งเดิม) พันธุ์ขอนแก่น 5 (มี 2 ซ้อ เมล็ดโต) และพันธุ์ไทนาน

2. ปีการผลิตนี้ เกษตรกรบ้านฮวกปลูกถั่วลิสงพันธุ์พระราชทาน (เมล็ดใหญ่ ผักยาว) โดยเฉลี่ยคนละ 3 ไร่ แต่เนื่องจากผลผลิตตกต่ำมาก จากราคาปีที่ผ่านมา 150-160 บาทต่อกิโลกรัม ปีนี้ราคา 50 บาทต่อกิโลกรัม ทำให้เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่เก็บผลผลิตและปล่อยให้ไม้ไผ่ บางคนเก็บผลผลิตแต่ไม่ขาย บางคนเก็บผลผลิตแล้วตากแห้งเพื่อเก็บเป็นเมล็ดพันธุ์ไว้ใช้ในปีการผลิตต่อไป

3. แผนการพัฒนาของกลุ่มต่อเกษตรกรลาว

3.1 ลงพื้นที่พบเกษตรกรลาวและให้คำแนะนำด้านวิชาการเกี่ยวกับการปลูกพืชให้เหมาะสมกับพื้นที่ การคัดเลือกพันธุ์พืช การใช้ปุ๋ยและสารเคมี การเก็บเกี่ยวและรักษาผลผลิต

3.2 ทดลองปลูกข้าวโพดร่วมพันธุ์ใหม่ๆร่วมกัน เพื่อให้เกษตรกรลาวศึกษาและได้เรียนรู้ถึงลักษณะของข้าวโพดแต่ละสายพันธุ์ ปัจจุบันพันธุ์ข้าวโพดที่เกษตรกร สปป.ลาว ปลูก ได้แก่ พันธุ์ทอง 8 จาก ซี.พี. หมาแดง ฮองเฮา ดีคาร์ฟ จากมอนซานโต้

3.3 กลุ่มมีแผนจะเป็นตัวแทนจัดหาปัจจัยการผลิตประเภทต่างๆไปขายให้กับเกษตรกร สปป.ลาว โดยเมล็ดพันธุ์จะให้จ่ายเงินเมื่อเกษตรกรลาวจำหน่ายผลผลิตให้กับกลุ่ม ส่วนสารเคมีและปุ๋ยเคมีให้จ่ายเป็นเงินสด

3.4 กำหนดสายพันธุ์ข้าวโพดให้เกษตรกรลาวปลูก เนื่องจากในปัจจุบันเกษตรกรลาวตัดสินใจเลือกพันธุ์ที่จะปลูกเอง ซึ่งพันธุ์ข้าวโพดที่ปลูกในปัจจุบันนอกจากจะซื้อเมล็ดพันธุ์จากไทยแล้ว ยังมีเมล็ดพันธุ์จากประเทศอินเดียและเวียดนาม ในอนาคตถ้ากลุ่มกำหนดพันธุ์ที่จะปลูกให้กับเกษตรกรลาวได้ จะทำให้ได้พันธุ์ตามที่ต้องการ ซึ่งอาจจะเป็นพันธุ์สุวรรณ 2 และสุวรรณ 5 ที่เกษตรกรสามารถเก็บเมล็ดพันธุ์ได้เอง

3.5 การค้าขายแดนทำให้เมืองคอบของลาวเจริญรุ่งเรืองมาก เป็นเมืองที่หน่วยงานราชการต่างๆ ต้องการมาทำงาน ซึ่งวัดได้จากมีรถไถเดินตาม 100-200 คัน มีสิบล้อประมาณ 10 คัน และมีบ้านหลังใหญ่เพิ่มจำนวนมากขึ้น

4. การประสานงานของกลุ่มกับหน่วยงานราชการต่างๆ เพื่ออำนวยความสะดวกเรื่องการค้าขายแดน โดยพ่อหลวงพงศ์ ขณะนี้ยังไม่มีความคืบหน้ามากนัก แต่มีแผนที่จะมีการประสานงานกับหน่วยงานอื่นๆ 2 เรื่อง คือ 1) การประสานงานกับพาณิชย์จังหวัดคนใหม่ เพื่อแจ้งเรื่องการค้าขายแดนให้ทราบ 2) ประชุมร่วมกับกลุ่มการค้าและกรมการค้าต่างประเทศ ในวันที่ 27 พค. 2552 ที่โรงแรมเวียงคำ จ.เชียงใหม่ โดยมีประเด็นที่สำคัญ คือ การนำเข้าและ

ส่งออกสินค้า การเสียภาษีการ หน่วยงานที่รับผิดชอบการค้าชายแดนและบทบาทที่ชัดเจนของแต่ละหน่วยงาน เนื่องจากปัจจุบันมีหลายหน่วยงานรับผิดชอบ ได้แก่ ตชด. ทหารพราน อส. และศุลกากร ทำให้เกิดความสับสนในการประสานงาน

5. สมาชิกของกลุ่มได้จัดตั้งกลุ่มใหม่เพิ่มขึ้น ชื่อ กลุ่มออมทรัพย์การค้าชายแดนไทย-ลาว บ้านฮวก โดยมีสมาชิกทั้งสิ้น จำนวน 29 คน และมีแผนที่จะกู้เงินจาก ธกส. เพื่อเป็นทุนหมุนเวียนให้สมาชิกกู้ยืมในการลงทุนด้านการผลิตและลงทุนซื้อผลผลิต ในวงเงิน 5 ล้านบาท (ความเป็นจริง กลุ่มใช้เงินหมุนเวียนในธุรกิจการค้าชายแดน ประมาณ 10 ล้านบาท) โดยกลุ่มจะต้องจ่ายดอกเบี้ยร้อยละ 6 บาทต่อปี ในวันที่ 20 พค. นี้ จะมีการทำความเข้าใจเรื่องระเบียบการในการกู้เงินประเภทต่างๆ จากเจ้าหน้าที่ ธกส.

6. กลุ่มมีแผนที่จะรณรงค์และให้ความรู้กับสมาชิก เรื่องการปรับตัวให้ทันกับการค้าชายแดนที่เปลี่ยนไป เนื่องจากปัจจุบันนี้มีการเปิดด่านชายแดนด้าน สปป.ลาว ด้วย ในวันที่ 20 ของทุกเดือน ดังนั้นสมาชิกน่าจะมีการนำสินค้าของตนเองไปขายที่ สปป.ลาว ซึ่งอาจจะเป็นลักษณะขายตรง ทั้งขายปลีกและขายส่ง ไม่รอให้ผู้ซื้อจากลาวเข้ามาซื้อที่ไทย ในวันที่ 10 และ 30 เพียงอย่างเดียว แต่เนื่องจากสมาชิกส่วนใหญ่ยังไม่เข้าใจ วิธีการค้าจึงยังเป็นไปในลักษณะเดิม และตัวแทนกลุ่มเห็นว่าอาจจะทำให้เกิดปัญหา เช่น รายได้ลดลง ผู้ซื้อบางส่วนจาก สปป.ลาว ไปซื้อสินค้าโดยตรงที่ ตลาด อ.เชียงคำและที่ไลต์ส ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่จะต้องทำความเข้าใจเรื่องดังกล่าว

7. ขณะนี้มีพ่อค้าลาวที่จดทะเบียนถูกต้องตามกฎหมายที่เมืองคอบ จำนวน 16 กลุ่ม (บริษัท) ซึ่งตามระเบียบของลาว แต่ละกลุ่มมีผู้ร่วมลงทุนหรือเป็นเจ้าของไม่เกิน 3 คน และสามารถเลือกลงทุนได้ทุกหมู่บ้าน

8. มีแผนที่จะจัดทำสำนักงานของกลุ่ม เพื่อให้สะดวกต่อการประสานงาน โดยในเบื้องต้น จะใช้อาคารของสถานีอนามัยตำบลภูซางเป็นสำนักงาน

4. การประสานความร่วมมือระหว่าง ศูนย์วิจัยเพื่อเพิ่มผลผลิตทางเกษตร (ศวพก.) กับกลุ่มธุรกิจเกษตรชายแดนบ้านฮวก

1. ศวพก. มีแผนงานที่จะร่วมมือกับกลุ่มบ้านฮวกพัฒนาการค้าธุรกิจเกษตรชายแดน ดังนี้

- การพัฒนาพันธุ์และคัดเลือกพันธุ์ข้าวโพดลูกผสมโดยกลุ่มเกษตรกร และร่วมพัฒนาสายพันธุ์ข้าวโพดลูกผสม ที่เกษตรกรสามารถเก็บเมล็ดพันธุ์เองได้ เพื่อลดต้นทุนการผลิต ในปีการผลิต 2552 เริ่มต้นทดลองปลูกข้าวโพดพันธุ์นครสวรรค์ 3 ซึ่งกำลังอยู่ในช่วงเลือกพื้นที่ปลูก โดยกลุ่มมีแผนที่จะปลูกในแปลงรวม นอกจากนี้กลุ่มมีความต้องการทดลองปลูกพันธุ์ สุวรรณ 2 และสุวรรณ 5

- การพัฒนาระบบการผลิตการเกษตรของเกษตรกร สปป.ลาว เพื่อผลิตสินค้าที่มีคุณภาพมาจำหน่ายให้กับกลุ่มบ้านฮวก โดยจะมีการจัดอบรมและศึกษาดูงานให้กับเกษตรกร สปป.ลาว

2. การสนับสนุนทุนสำหรับการศึกษาดูงานด้านการผลิต เพื่อพัฒนาคุณภาพการผลิตข้าวโพดของเกษตรกร สปป.ลาว กระบวนการติดต่อนี้มีขั้นตอนดังนี้ ประสานงานกับเจ้าเมืองคอบ เมื่อเจ้าเมืองคอบเห็นด้วยในหลักการแล้ว จะประสานงานไปยังเจ้าเมืองของแขวงไซยะบุรี ขั้นตอนดังกล่าวจะได้รับการตอบรับเป็นอย่างดี เนื่องจากเป็นโครงการที่เกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกร สปป.ลาว และไม่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงของประเทศ และน่าจะมีตัวแทน สปป.ลาว แต่ละหมู่บ้านอย่างน้อย 2 คนเข้าร่วม

5. งานที่ยังต้องติดตาม

1. การติดตามเรื่องพื้นที่สำหรับปลูกข้าวโพดลูกผสมเพื่อเก็บเมล็ดพันธุ์ของกลุ่มและการจัดระบบการปลูก
2. การจัดหาเมล็ดพันธุ์ข้าวโพด พันธุ์สุวรรณ 2 และสุวรรณ 5

โครงการศึกษาและวิจัย

ระบบการผลิตข้าวโพดแบบพันธะสัญญาและการจัดการธุรกิจเกษตรชายแดน ไทย-ลาว

ระหว่างวันที่ 5-7 มิถุนายน พ.ศ. 2552

ณ. สหพันธ์แม่หญิงลาว แขวงไชยะบุรี

1. **ชื่อโครงการ:** โครงการศึกษาและวิจัยระบบการผลิตข้าวโพดแบบพันธะสัญญาและการจัดการธุรกิจเกษตรชายแดน ไทย-ลาว

ผู้รับผิดชอบ: ดร. บุศรา ลิ้มนิรันดร์กุล และ อาจารย์ พุกฤษ ยิบมันตะสิริ

2. หลักการและเหตุผล

โครงการวิจัย “การจัดการธุรกิจเกษตรชายแดนไทย-ลาว โดยองค์กรชุมชนท้องถิ่น” พัฒมาจากปรากฏการณ์ ที่ชุมชนบ้านฮวก กิ่ง อ.ภูซาง จ.พะเยา รวมกลุ่มร่วมลงทุนทำธุรกิจ กับเกษตรกรลาว โดยนำพืชข้าวโพดและถั่วลิสง ซึ่งกลุ่มมีความรู้และประสบการณ์ด้านการผลิตเป็นอย่างดี พร้อมทั้งมีระบบตลาดรองรับ ขยายฐานการผลิตสู่ลาวโดยทำเกษตรแบบมีพันธะสัญญารับซื้อผลผลิตทั้งหมดของสมาชิกที่เข้าร่วมโครงการ แนวคิดหลักของโครงการวิจัยคือความยั่งยืนของธุรกิจเกษตร ที่มีองค์ประกอบของแนวคิด “ระบบเกษตรยั่งยืนและระบบธุรกิจที่เป็นธรรม” ข้ามพรมแดนตั้งอยู่บนฐานคิด มีกระบวนการพึ่งพาซึ่งกันและกัน กระบวนการตัดสินใจ ระบบการจัดการที่โปร่งใส และการกระจายผลประโยชน์ที่เป็นธรรม ให้กับกลุ่มผู้ประกอบการและผู้ผลิตทั้งสองฝ่าย ในขณะเดียวกันโครงการวิจัยให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างสมรรถนะทรัพยากรมนุษย์ทั้งระดับบุคคลและองค์กร เพื่อเข้าใจกลไกในการประสานงานและการทำงานร่วมกันด้านธุรกิจเกษตรชายแดนไทย-ลาว ของกลุ่มเกษตรกรบ้านฮวก

ดังนั้น การเข้าไปศึกษาและวิจัยในพื้นที่ เพื่อเข้าใจระบบการผลิตข้าวโพดภายใต้พันธะสัญญาในแขวงไชยะบุรี โดยเฉพาะบทบาทของภาคเอกชนไทยในไชยะบุรี ตลอดจนกระบวนการและขั้นตอนการปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการทำเกษตรพันธะสัญญาแบบทวิภาคีระหว่างเอกชนและเกษตรกรลาว การศึกษาและวิจัยในพื้นที่ในครั้งนี้เพื่อระดมความคิดเห็นเพื่อสร้างความเข้าใจระบบการประสานงานและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการผลิตและการจัดการด้านตลาด ตลอดจนเงื่อนไขที่สนับสนุนกระบวนการทำงานที่สร้างความสัมพันธ์ที่ดีและนำไปสู่การขยายผลทางธุรกิจที่เป็นธรรม ทั้งฝั่งไทยและลาว ตลอดจนเป็นการสร้างโอกาสความร่วมมือในอนาคตเนื่องจากแขวงไชยะบุรีมีพื้นที่ติดต่อกับภาคเหนือของประเทศไทย เช่น พะเยา และน่านเป็นต้น

3. วัตถุประสงค์:

- 3.1 เพื่อเข้าใจระบบการผลิตข้าวโพดแบบมีพันธะสัญญาในแขวงไชยะบุรี ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง
- 3.2 เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเจ้าหน้าที่และกลุ่มเกษตรกรในลาวที่เกี่ยวข้องกับการผลิตและการจัดการเกษตรพันธะสัญญา
- 3.3 เพื่อศึกษาโอกาสการพัฒนาการผลิตที่ยั่งยืน ผนวกมาตรการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในระบบการผลิตข้าวโพด

4. ผู้เข้าร่วม:

ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการผลิตทางเกษตรในเขตไชยะบุรี กับไทย และกลุ่มเกษตรกรภายใต้การผลิตข้าวโพดพันธะสัญญาแขวงไชยะบุรี

5. ลักษณะโครงการ: เวกที่แลกเปลี่ยนความคิดเห็น

6. ผลที่จะได้รับ

1. แนวทางการลดช่องว่างของปัญหาและโอกาสในการปรับปรุงระบบการผลิต
2. โอกาสด้านการผลิตข้าวโพดที่ผสมมาตรฐานการด้านการฟื้นฟูดินเพื่อให้เกิดความยั่งยืน

7. สถานที่:

วันที่ 5-6-7 มิถุนายน 2552 ณ. สถานที่ สหพันธ์แม่หญิงลาวแขวงไชยะบูลี

8. ผลการประชุม

วัตถุประสงค์การประชุม เพื่อศึกษาระบบการผลิตข้าวโพดและการทำการเกษตรในแขวงไชยะบูลี และโอกาสในการเกษตรในมิติที่คำนึงถึงการผลิตรวมทั้งเชิงเศรษฐกิจที่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อมและวิถีชีวิตที่ยั่งยืน และพื้นที่แขวงไชยะบูลี เป็นเขตติดต่อกับประเทศไทย 4 จังหวัด ได้แก่ จ. พะเยา (ด้านปางมอน เมืองคอบ) จ. น่าน (ด้านเมืองเงิน) จ. เลย (ด้านเมืองแก่นท้าว) และ จ. พิษณุโลก

การเดินทางจากหลวงพระบางไปแขวงไชยะบูลี โดยรถโดยสาร หรือรถเช่าเหมา ใช้เวลาประมาณ 2 ชั่วโมงจากหลวงพระบางถึงแม่น้ำโขงเขตแดน แขวงไชยะบูลี ข้ามแม่น้ำโขง ขึ้นไปเขตแขวงไชยะบูลี โดยใช้เวลาเดินทางอีกประมาณ 1 ชั่วโมงรวมทั้งสิ้นประมาณ 3 ชั่วโมง

ลักษณะเด่นของพื้นที่

ลักษณะเด่นของพื้นที่แขวงไชยะบูลี เป็นเขตภูเขา แต่มีการผลิตที่เกษตรเป็นหลักมีแม่น้ำหลายสายไหลผ่าน ได้แก่ แม่น้ำสูง ในบางพื้นที่มีการผลิตข้าว 2 ครั้งต่อปี เนื่องจากมีระบบชลประทานและเขื่อน

ระบบการเกษตรหลักได้แก่ ข้าวโพด ถั่วลิสง และข้าว ส่วนยางพาราได้เริ่มต้นทดลองในปี 2550 เป็นต้นมาแต่ยังไม่แน่ใจในด้านผลผลิตที่จะได้รับ โดยในพื้นที่ได้เป็นพื้นที่ปลูกข้าวโพดเป็นหลัก ได้แก่ เมืองเพียร เมืองแก่นท้าว และเหนือไชยะบูลี ติดเขตหลวงพระบางเป็นพื้นราบสลับเขาโดยส่วนใหญ่ปลูกข้าวเหนียว และผลผลิตที่ได้ส่งจำหน่ายที่แขวงหลวงพระบาง

พื้นที่เป็นแหล่งข้าวโพดสำคัญของแขวงไชยะบูลี ได้แก่ บริเวณด้านใต้ โดยเฉพาะเมืองที่มีด้านสากล (บ้านแก่นท้าว บ้านปักหลาย ผลผลิตมาก) โดยส่วนใหญ่เป็นการผลิตแบบพันธะสัญญากับบริษัท ซีพี ผลผลิตรวมปี 2551 ผลผลิตข้าวโพดในแขวงไชยะบูลี 59200 ตัน และถั่วลิสง 251699 ตัน ส่วนในเมืองคอบ พื้นที่การผลิต 299 เฮกตาร์

การผลิตข้าวโพดโดยส่วนใหญ่ผ่าน จ.เลย เนื่องจากมีด่านถาวร หรือด่านสากล จ. อุดรดิตถ์ (จุดผ่อนปรน) และ จ.พะเยา (จุดผ่อนปรน)

ด่านประเพณีจะมีทั้งสิ้น 13 จุด ทั้งด้านสากลและผ่อนปรน จำหน่ายสินค้าตลาดนัด ทุกวันอาทิตย์ หรือวันพระแล้วแต่ละที่จะกำหนด เช่น ห้วยตอง (เชียงฮ้อน) เมืองคอบ หนองประจิด นาค่า เมืองแม่ เป็นต้น

หน่วยงานรัฐที่สำคัญในแขวงไชยะบูลี

1. สหพันธ์แม่หญิงลาว นอกจากนี้มีงานด้านการพัฒนาด้าน แรงงานนอกเกษตร การหาของป่า และการดูแลด้านการเกษตร โดยหน้าที่แม่หญิงลาวไชยะบูลี การทำงานที่ระดับหน่วยครัวเรือนโดยเน้นการนำนโยบายของรัฐเพื่อสร้างความเข้าใจให้กับประชาชน และการให้ความรู้และฝึกอบรมความรู้ด้านต่างๆ การปรับเปลี่ยนทัศนคติและความคิดของเกษตรกร ตั้งแต่ระดับครัวเรือนถึงระดับท้องถิ่น โดยใช้วิธีการ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมฝึกปฏิบัติ ร่วมรับผิดชอบและ รับฟังผล ในกรณีที่ต้องการความรู้ด้านการผลิต ก็ทำการประสานงานกับหน่วยงานกสิกรรมและป่าไม้ การผลิตของเกษตรกรโดยส่วนใหญ่ก็เป็นแบบต่างคนต่างผลิต ไม่ได้มีการจัดตั้งเป็นกลุ่ม อย่างไรก็ตามงานของแม่หญิงที่เคยได้ทำมารวมถึง การสรรหากองทุนโดยการสนับสนุนให้มีการจัดตั้งกองทุนสากล หรือการจัดตั้งธนาคาร

ข้าว เมืองหงษ์สา และเมืองเงิน โดยเกษตรกรมีการหมุนเวียนพันธุ์ข้าวเพื่อลดต้นทุนในการผลิต โดยใน
แขวงไชยะบูลี มีเจ้าหน้าที่ระดับเมืองประจำ 7 เมือง โดยในแต่ละเมืองมีเจ้าหน้าที่รวม 5 คน แม่หญิงเมือง 1 คน
คณะแม่หญิง 2 คน วิชาการ 2 คน ส่วนในเมืองใหญ่เล็กจะมีเจ้าหน้าที่ 3 คน เช่นเมืองคอบ ส่วนแม่หญิงบ้านเป็น
อาสาสมัครจากชาวบ้านที่ทำหน้าที่ประสานงานกับแม่หญิงเมืองและคณะ

2. กลไกกรรมและป่าไม้แขวงไชยะบูลี หน้าที่วางแผนการผลิตด้านการเกษตรและป่าไม้ เก็บผลผลิตข้อมูล
ในแต่ละเมือง การส่งเสริมการปลูก ให้วิชาการด้านการเกษตร เช่นที่ได้รับความก้าวหน้าในการปลูกข้าวเส้นเดียว โดย
ปลูกที่เมืองเพียร และเมืองเงิน ตั้งแต่ปี 2549 เป็นต้นมา ผลผลิตเพิ่มจากเดิม 4-5 ตัน/เฮกตาร์ เพิ่มเป็นประมาณ 7
ตัน/เฮกตาร์

3. หน่วยการค้า หน้าที่กำหนดการรับซื้อ การจำหน่ายสินค้าภายในประเทศและส่งออกต่างประเทศ
ประเด็นปัญหา

ในการเกษตรปัจจุบัน ได้แก่ ราคาผลผลิตตกต่ำ และการไม่มีตลาด อย่างไรก็ตามทางสหพันธ์แม่หญิง
ต้องการที่หาทางเลือกระบบการผลิตทางเกษตรอื่นๆ ที่ช่วยเกษตรกรมีทางเลือกมากขึ้น ประเด็นการปลูกข้าวโพดซ้ำ
พื้นที่เดิมนานๆ โดยขาดมาตรการอนุรักษ์ ทำให้ดินเสื่อม ซึ่งสหพันธ์แม่หญิงได้ให้ความสนใจการผลิตที่เปิดโอกาสให้
มีการฟื้นฟูดิน โดยวิธีการต่างๆ ซึ่งปัจจุบันก็ได้ดำเนินการและส่งเสริมอยู่ เช่น การใช้พืชตระกูลถั่วในระบบการผลิต
ทางเกษตร นอกจากนี้การแปรรูปสินค้า เป็นต้น ปัจจุบันการจำหน่ายสินค้าทางเกษตรมีด้วยกัน 2 ลักษณะ ได้แก่
1. จำหน่ายให้กับแม่ค้าและพ่อค้าคนกลาง 2. จำหน่ายให้กับบริษัทคู่ค้า (โดยมีสมาคมเก็บซื้อ นำโดย คุณจันยา ทำ
ประธาน จัดซื้อ ปล่อยพันธุ์และส่งออก)

โอกาสการพัฒนาความร่วมมือ

การใช้บทบาทชายหญิงที่เข้าถึงระดับครัวเรือนเกษตรกร โดยเอาแนวคิดด้านการอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรใน
การผลิตทางเกษตร เข้าไปในระบบการผลิตเพื่อให้เกิดความยั่งยืน

8. ผู้ดำเนินการประชุม

1. อาจารย์ พฤกษ์ ยิบมันตะสิริ	ศูนย์วิจัยเพื่อเพิ่มผลผลิตทางเกษตร คณะเกษตรศาสตร์
2. ดร. บุศรา ลิ้มนิรันดร์กุล	ภาควิชาส่งเสริมและเผยแพร่การเกษตร
3. นส. มาณีชรา ทองน้อย	ศูนย์วิจัยเพื่อเพิ่มผลผลิตทางเกษตร คณะเกษตรศาสตร์
4. นส. ยุภาพร ศิริบัติ	ศูนย์วิจัยเพื่อเพิ่มผลผลิตทางเกษตร คณะเกษตรศาสตร์
5. Ms. Khamsy Sithivorada	Women Union, Vientian
6. Ms. Nongluk	Women Union, Xayaburi
7. Ms. Thongsuk	Women Union, Xayaburi
8. Mr. Banhorn	Women Union, Xayaburi

Itinerary for Luang Prabang and Xayabury visit 5-6-7 June, 2009

Friday 5 June

15:05-16:05 Chiang Mai-Luang Prabang

17:00-19:30 Meet Khamsy (Women Union)

Discussion and Planning for the visit to Xayabury

Saturday 6 June

08:00-10:30 Leave Luang Prabang for Xayabury, arriving at Xayabury at 10:30 am

10:30-16:00 Discussion on men and women roles in maize-based farming systems in

Xayabury province

Maize agro-ecosystems

Maize contract farming and its impacts on farmers' livelihoods

Thai private partnership in maize contract farming

Site visits and meet both women and men farmers

16:00-18:30 Leave Xayabury and arriving at Luang Prabang

Sunday 7 June

09.00-12.00 Wrap up and develop work plan for Xayabury

13:10-14:10 Luang Prabang-Chiang Mai

การประชุมเชิงปฏิบัติการสมาชิกกลุ่มการค้าชายแดนไทย-ลาว

วันที่ 18-19 กันยายน 2552

ณ ชุมชนบ้านฮวก หมู่ที่ 3 และ 12 ต.ภูซาง อ.ภูซาง จ.พะเยา

ผู้รับผิดชอบ: โครงการ "การจัดการธุรกิจเกษตรชายแดนไทย-ลาว โดยองค์กรชุมชนท้องถิ่น กรณีศึกษาชุมชนบ้านฮวก จังหวัดพะเยา"

อาจารย์พฤษัช ยิบมันตะศิริ ศูนย์วิจัยเพื่อเพิ่มผลผลิตทางเกษตร

ดร.บุศรา ลิ้มนิรันดร์กุล ภาควิชาส่งเสริมและเผยแพร่การเกษตร คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

2. สถานการณ์การลงทุนในลาวของกลุ่มการค้าชายแดนไทย-ลาว

การลงทุนผลิตพืชในฝั่งลาว ของเกษตรกรผู้ประกอบการการค้าชายแดนบ้านฮวก จากการพูดคุยในที่ประชุมทราบว่ามีการเข้าไปลงทุนผลิตพืชชนิดต่างๆ ในรอบปีการผลิต 2552 อาทิเช่น

พอลหวงอนุศาสตร์ ได้ให้ข้อมูลว่าปีนี้ลงทุนในการผลิตพืชในลาว ดังนี้

- **ข้าวโพด**

ปี 2551 ตนเองได้ผลผลิตข้าวโพดทั้งหมดประมาณ 1,200 ตัน

สมาชิกคนอื่นๆ ในกลุ่มประมาณ 6 คน ได้ผลผลิตข้าวโพดทั้งหมดประมาณคนละ 1,000 ตัน

รวมผลผลิตข้าวโพดทั้งหมดที่ได้ในปีที่แล้วประมาณ 10,000 ตัน

ปี 2552 คาดว่าผลผลิตข้าวโพดที่ลงทุนในฝั่งลาวลดลงประมาณ ร้อยละ 20 คาดว่าคงเหลือประมาณ 8,000 ตัน ซึ่งมีสาเหตุมาจาก

ก) ชาวบ้านลาว ขาดทุนเนื่องจากวัสดุทางการเกษตรราคาสูง ทำให้ขาดทุนในปีการผลิต 2551

ข) เวลาเอาสินค้าเข้าไป ทางกลุ่มผู้ประกอบการบ้านฮวกไม่ได้บอกกำไร เพราะมีพ่อค้าหน้าใหม่ เข้าไปต้องการพื้นที่การเกษตรเพื่อลงทุนในฝั่งลาว จึงต้องลดราคาสินค้าให้ต่ำกว่าทุน โดยในปีนี้ได้มีการพูดคุยตกลงกันว่าจะต้องบวกเพิ่มร้อยละ 10-20 ในสินค้าเกษตรที่เอาไปให้เกษตรกรชาวลาว

- **ถั่วลิสง** คาดว่าปีนี้น่าจะได้ 20 คันรถ (สิบล้อ) คันละ 12,000 กก.

- **มันสำปะหลัง** แนวโน้มคนในบ้านฮวกจะเลิกทำกัน ก็เลยลงไว้ทำพันธุ์ประมาณ 5 ตัน

- **ถั่วเหลือง** เป็นพืชเกษตรตัวใหม่ที่นำเข้าไปปลูกในฝั่งลาว ซึ่งส่วนมากจะเป็นพอลหวงพวงค์ที่นำเข้าไปกระจายในพื้นที่เกษตรกรลาว โดยได้เมล็ดพันธุ์ถั่วเหลืองมาจาก จ.แพร่ ซึ่งผลผลิตจะออกสู่ตลาดในช่วงเดือนธันวาคมของปี 2552

3. ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหา

3.1 ปัญหาด้านราคาที่มีผลมาจากนโยบายของภาครัฐ

นโยบายของทางการไทย เนื่องจากกรอบ Contact farming ยกเลิกไปแล้ว ให้ดำเนินการตามกรอบ AFTA ที่สินค้านำเข้าการเกษตรมีภาษีนำเข้าเป็น 0% เนื่องจากทางกลุ่มเกรงว่าหากเมื่อเศรษฐกิจฟื้นตัวดีขึ้น อาจเกิดปัญหาในประเด็นที่ว่าพ่อค้าจีนจะเข้ามาแย่งรับซื้อสินค้าเกษตร (ข้าวโพด) ในฝั่งลาวโดยทางจีนได้ตั้งราคาซื้อสูงถึง 4.80 บาท/กก. ในขณะที่ราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในตลาดของไทยอยู่ที่ 3.80 บาท/กก. เท่านั้น ในขณะที่เกษตรกรกลุ่มการค้าชายแดนบ้านฮวกเป็นผู้ลงทุนในการสนับสนุนทางด้านเทคโนโลยีการผลิต และปัจจัยการผลิตทางเกษตรต่างๆ ให้กับเกษตรกรชาวลาว แต่ต้องประสบกับภาวะความไม่แน่นอน และความเสี่ยงในตลาดรับซื้อผลผลิตในพื้นที่ของ

เกษตรกรชาวลาวที่อาจจะหันไปขายผลผลิตให้กับพ่อค้าชาวจีนที่ให้ราคาสูงกว่าดังกล่าวมาแล้วข้างต้น (แต่เนื่องจากปัจจุบันนี้ยังมีปัญหาทางด้านภูมิศาสตร์ที่เป็นภูเขาและโครงสร้างพื้นฐานที่ยังไม่มีประสิทธิภาพ เป็นปัญหาต่อการขนส่งจากในเขตลาวไปจีนตอนใต้ซึ่งส่งผลกระทบต่อต้นทุนค่าขนส่งจึงยังไม่คุ้มที่จีนจะเข้ามารับซื้ออย่างเต็มตัว) เพื่อเป็นการป้องกันปัญหาดังกล่าวทางกลุ่มการค้าชายแดนบ้านฮวกจึงมีเสนอต่อทางจังหวัดดังนี้

5. ให้หน่วยงานรัฐบาลเข้ามาดูแลในการทำสัญญาระหว่างพ่อค้าไทย-ลาว ซึ่งที่ผ่านมายังไม่มีการดำเนินการใดๆ เข้ามาดูแลในจุดนี้ โดยทางกลุ่มบ้านฮวกอยากให้มีการดำเนินการด้านกรอบพันธสัญญาการค้าชายระหว่างทางแขวงไซยะบูลี กับทาง จ.พะเยา เพื่อเป็นมาตรการและนโยบายมาช่วยส่งเสริมความเข้มแข็ง ลดภาวะความเสี่ยงของชาวบ้านผู้ประกอบการกลุ่มการค้าชายแดนไทย-ลาว บ้านฮวกมากขึ้น

6. เป็นไปได้หรือไม่ที่จะมีโควตานำเข้าให้กับกลุ่มผู้ประกอบการการค้าชายแดนบ้านฮวก เพราะหากสินค้าการเกษตรมีภาษีนำเข้าเป็น 0% ตามกรอบ AFTA อาจมีการกีดกันทางการค้าเกิดขึ้น อาทิ** ในกรณีที่มีบริษัทรายใหญ่ เช่น CP ต้องการที่จะเข้ามาแทรกแซงและกีดกันทางการค้าเมื่อภาษีนำเข้าเป็น 0% ย่อมที่จะไม่รับซื้อสินค้าทางเกษตรจากภายในประเทศ และหันไปนำเข้าสินค้าจากต่างประเทศแทน (**เป็นข้อคิดเห็นตามความเข้าใจของกลุ่มการค้าชายแดนบ้านฮวก)

นโยบายของทางการลาว ถึงแม้ว่าจะดำเนินการในลักษณะที่เป็นเกษตรพันธสัญญา แต่ในทางปฏิบัติตลาดสินค้าเกษตรโดยเฉพาะข้าวโพด ราคารับซื้อไม่ได้ผันแปรตามภาวะตลาดแต่เป็นการผูกขาดทางด้านราคาจากเจ้าเมืองคอบที่เป็นผู้กำหนดว่าพ่อค้าชาวไทยต้องรับซื้อสินค้าเกษตรจากลูกบ้านชาวลาวในราคาเท่าใด เช่น มีการกำหนดว่าจะต้องรับซื้อข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในราคา 4 บาท/ กก.

แต่ทั้งนี้ทั้งนั้น หลังจากมีการชี้แจงจากกลุ่มผู้ประกอบการการค้าชายแดนบ้านฮวกให้เจ้าเมืองคอบได้รับทราบในเรื่องเกี่ยวกับต้นทุนการผลิต เจ้าเมืองคอบก็ได้ทำความเข้าใจและมีการปรับมาตรการด้านภาษี

สรุปโดยภาพรวม เกษตรผู้ประกอบการการค้าชายแดนไทย-ลาว คิดว่าในรอบปีการผลิต 2552 นี้มีการจัดการด้านการตลาดเป็นระบบมากขึ้น แต่ก็ยังมีความเป็นห่วงเรื่องราคาสินค้าเกษตรภายในประเทศหากราคาภายในประเทศต่ำกว่าราคาที่รับซื้อเข้ามาดังเช่นที่เกิดขึ้นในกรณีของข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

3.2 ปัญหาด้านความเสี่ยงที่มีผลจากปัจจัยภายนอกอื่นๆ

นอกจากจะประสบกับปัญหาทางด้านราคาสินค้าเกษตรตกต่ำแล้ว สถานการณ์ปัจจุบันของทางกลุ่มที่ได้รับความเสี่ยงจากปัจจัยภายนอกอื่นๆ อันได้แก่

7. **ความไม่ซื้อสัตย์ของคู่ค้าชาวลาว** ที่ในช่วงเดือนมกราคม-เมษายน เมื่อต้องการทุนในการผลิตก็เข้ามาติดต่อทางกลุ่มบ้านฮวกให้เข้าไปลงทุนในเรื่อง พันธุ์พืช ปุ๋ย และปัจจัยการผลิตอื่นๆ แต่เมื่อถึงฤดูการเก็บเกี่ยวผลผลิตนั้น คู่ค้ากลับไม่ซื้อสัตย์ เลือกที่จะขายสินค้าให้กับผู้ที่รับซื้อสินค้าที่ให้ราคาสูงกว่า

8. **การกล่าวร้ายต่อกลุ่มการค้าชายแดนบ้านฮวก** ในเรื่องของยาเสพติด ที่มีชื่ออยู่ในลิสต์ผู้ต้องสงสัยในการนำเขายาเสพติด ทั้งๆ ที่ไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องจริงๆ แต่ทางกลุ่มมิได้มีผลประโยชน์ให้กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องดูแล (กอ.รมน.) จึงถูกจับตามองและกล่าวร้ายในประเด็นนี้เสมอมา

3.3 การช่วยเหลือทางด้านนโยบายจากภาครัฐ

สำหรับผลผลิตทางการเกษตรที่ปลูกในพื้นที่ของประเทศไทย ทางรัฐบาลมีการช่วยเหลือโดยใช้นโยบายประกันราคาสินค้าเกษตรข้าว-ข้าวโพด-มันสำปะหลัง โดยขอความร่วมมือจากผู้ว่าฯ นายอำเภอ กำนันและส่วนท้องถิ่นอย่างเต็มที่ ที่ต้องรับรองเกษตรกรตัวจริงที่แท้จริงเท่านั้นเพราะหัวใจสำคัญคือการขึ้นทะเบียนเกษตรกรเพราะ

ไม่มีใครรู้ว่าผลผลิตที่แท้จริงอยู่ที่ใดดังนั้นจึงต้อง ขึ้นอยู่กับทะเบียนเกษตรกรที่จะทำให้รู้ว่ามีปลูกข้าวจริงและใครเป็นเจ้าของนาที่แท้จริง โดยในเขตปกครองบ้านฮวกมีการดำเนินการในขั้นตอนการขึ้นทะเบียน ดังนี้

1. การแจ้งขึ้นทะเบียนเข้าร่วมโครงการประกันราคาเกษตรกรที่จะต้องดำเนินการแจ้งขึ้นทะเบียนเกษตรกรให้เสร็จภายในวันที่ 30 ก.ย. 2552

2. การตรวจสอบความถูกต้องของจำนวนพื้นที่ ชนิดพืชที่ปลูกและปริมาณผลผลิต ที่เกษตรกรแจ้ง โดยผ่านการทำประชาคมจาก “คณะกรรมการตรวจสอบระดับตำบล” ทั้งนี้เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของพื้นที่และประเภทการผลิต หลังจากนั้นเจ้าหน้าที่กรมส่งเสริมการเกษตรออก “ใบรับรองผลการขึ้นทะเบียนผู้ปลูก” รวมทั้งให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) ใช้ข้อมูลจากภาพถ่ายดาวเทียมตรวจสอบพื้นที่ และแจ้งให้คณะกรรมการระดับจังหวัดตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้ง

3. การทำสัญญากับ ธ.ก.ส. เมื่อเกษตรกรได้รับ “ใบรับรองผลการขึ้นทะเบียนผู้ปลูก” ให้ไปติดต่อทำ “สัญญาประกันราคา” กับ ธ.ก.ส. ที่สาขาใกล้บ้าน หรือที่จุดนัดหมาย

4. การประชาสัมพันธ์เพื่อให้ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องกับเกษตรกรในเรื่องกลไกการทำงานของมาตรการประกันราคา เพื่อป้องกันปัญหาความเข้าใจที่คลาดเคลื่อน ซึ่งในเขตปกครองบ้านฮวกพบว่าข้อนี้ยังเป็นปัญหามากในการติดต่อสื่อสารระหว่างหัวหน้าส่วนท้องถิ่นกับเกษตรกรลูกบ้าน

5. การจำหน่ายผลผลิตและการรับเงินของเกษตรกร เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการประกันราคามีสิทธิตัดสินใจได้ 2 กรณี (ศูนย์วิจัยกสิกรรมไทย, 2552) คือ

1) กรณีที่เกษตรกรไม่ใช้สิทธิการประกันราคา เกษตรกรก็นำผลผลิตจำหน่ายในราคาตลาด ซึ่งกรณีนี้จะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อราคาตลาดนั้นสูงกว่าราคาประกันที่ระบุไว้ใน สัญญา และสูงกว่าราคาอ้างอิง

2) กรณีที่เกษตรกรใช้สิทธิการประกันราคา ซึ่งจะเกิดขึ้นเมื่อราคาอ้างอิงต่ำกว่าราคาประกัน ในทางปฏิบัติคาดว่าความตัดสินใจของเกษตรกรจะพิจารณาเปรียบเทียบราคาอ้างอิงกับราคาตลาดด้วย กล่าวคือ

- กรณีราคาอ้างอิงต่ำกว่าราคาตลาด กรณีนี้เกษตรกรอาจจะตัดสินใจขายสินค้าเกษตรทันทีเนื่องจากจะได้รับประโยชน์สูงสุดโดยเกษตรกรจะได้รับเงิน 2 ก้อน คือ เงินก้อนแรกเกษตรกรจะได้รับเงิน “ส่วนต่างราคา” (ระหว่าง ราคาประกันที่ระบุในสัญญากับราคาตลาดอ้างอิงที่กระทรวงพาณิชย์ประกาศ) คูณกับปริมาณผลผลิตเฉพาะที่อยู่ในประกันที่ระบุไว้ในสัญญาของเกษตรกรแต่ละราย

- กรณีราคาอ้างอิงสูงกว่าราคาตลาด ซึ่งหมายความว่า การประกันราคาที่ได้รับยังไม่พอที่จะชดเชยปัญหาที่ราคาตลาดตกต่ำ การตัดสินใจของเกษตรกรจะมีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น คาดว่าเกษตรกรคงเลือกที่จะรอโดย การเก็บสต็อกสินค้าไว้รอให้ราคาสูงขึ้น สำหรับเกษตรกรที่ไม่สามารถเก็บผลผลิตเพื่อรอจังหวะการจำหน่ายอาจจะตกลงขายสินค้าเกษตรล่วงหน้าให้กับโรงงานแปรรูป โรงสี ฯลฯ เนื่องจากโครงการประกันราคานี้ เป็นการให้ความคุ้มครองเพียงบางส่วน ราคาตลาดอาจเคลื่อนไหวต่างไปจากราคาอ้างอิงได้ในบางกรณีหรือในบางพื้นที่ ทำให้เกษตรกรยังคงต้องระมัดระวังในการเลือกจังหวะเวลาที่จะขาย ผลผลิต แม้ว่าจะได้รับการคุ้มครองความเสี่ยงส่วนหนึ่ง (ผลต่างระหว่างราคาประกันกับราคาอ้างอิง) แล้วก็ตาม แต่พบว่าปัญหาในทางปฏิบัติที่เกิดขึ้นในพื้นที่บ้านฮวกคือ เกษตรกร ตกสำรวจ เพราะว่าไม่ได้มาขึ้นทะเบียน หรือไม่ได้ไปทำสัญญากับธ.ก.ส. ในระยะเวลาที่กำหนด ทางกลุ่มการค้าชายแดนบ้านฮวก จ. พะเยา ได้กล่าวถึงนโยบายการให้ความช่วยเหลือเกษตรกรด้านราคาผลผลิตของรัฐบาลตามโครงการประกันราคาว่า รัฐจะประกันราคาข้าวโพดที่มีความชื้นไม่เกิน 14.5 เปอร์เซ็นต์ ใน

กิโกรัมละ 7.10 บาท ในเงื่อนไขผลผลิตเฉลี่ย 640 กิโลกรัมต่อไร่ (เนื่องจากความชื้นไม่แน่นอนจึงใช้มาตรการการประมาณผลผลิตเฉลี่ยที่ระดับความชื้น 14.5 ต่อไร่) และเกษตรกร 1 ราย เข้าร่วมโครงการได้ไม่เกิน 20 ต้น

4. การวางแผนแนวทางดำเนินการของกลุ่ม

ผู้ประกอบการที่เป็นสมาชิกกลุ่มการค้าชายแดนไทย-ลาว บ้านฮวก ได้มีความพยายามในการพัฒนาศักยภาพของตนเองและกลุ่มเพื่อลดความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต โดยได้เข้าร่วมอบรมในหลักสูตรตัวแทนการส่งออก (ชิปปิง) จนได้รับใบอนุญาตในการเป็นตัวแทนขนส่งสินค้าผ่านแดน ทั้งนี้เพื่อลดขั้นตอนในการติดต่อกับด่านภาษีศุลกากรที่ปกติต้องไปติดต่อที่ด่านเชียงของ จ.เชียงราย นอกจากนี้แล้วทางกลุ่มยังได้วางแผนว่าในปีต่อไปจะจัดตั้งกลุ่มเป็นห้างหุ้นส่วนจำกัด เพื่อที่จะสามารถเป็นประกอบธุรกิจตัวแทนชิปปิงได้เลย

นอกจากนี้แล้วสมาชิกบางคนในกลุ่มได้มีการปรับเปลี่ยนการลงทุนในธุรกิจเกษตรให้มีความหลากหลายมากขึ้นเพื่อลดความเสี่ยงจากราคาสินค้าเกษตรในตลาดที่มีความผันผวนขึ้นลงตามอุปสงค์และอุปทานของตลาดอยู่ตลอดเวลาโดยการเพิ่มการลงทุนในการรับซื้อน้ำยางสด (ยางพารา) ที่เห็นว่าปัจจุบันนี้พื้นที่พืชเศรษฐกิจการเกษตรของพะเยาที่แต่ก่อนเป็นระบบ กระเทียม ข้าวโพด และพื้นที่นาได้ลดน้อยลงเนื่องจากพื้นที่ส่วนใหญ่เกษตรกรได้เปลี่ยนไปปลูกยางพารามากขึ้น จนพื้นที่การปลูกข้าวโพดลดลงจากปีก่อนๆ เหลือแค่ประมาณร้อยละ 20 ในปัจจุบันนี้

5. ประเด็นอื่นๆ

5.1 **ผลอนุมัติสินเชื่อที่ขอจาก ธกส.** เนื่องจากทางกลุ่มต้องการสินเชื่อมาเพื่อซื้อปัจจัยการผลิตมาดำเนินการในรูปแบบสหกรณ์เพื่อให้ลูกกลุ่มผู้ประกอบการได้นำปัจจัยการผลิตเหล่านั้นไปกระจายการลงทุนในพื้นที่ของเกษตรกรฝั่งลาว ซึ่งตอนแรกได้รับการแจ้งรายงานความก้าวหน้าจากทาง ธกส. คือ นัดวันทำสัญญากู้ยืมเงินของกลุ่มแล้ว แต่คราวหลังมีการเลื่อนวัน สาเหตุที่เป็นเช่นนี้ทางกลุ่มให้ความเห็นว่าเนื่องจากมีคนที่แตกแยกออกไปจากกลุ่มนั้นได้ให้ข้อมูลผิดๆกับทางเจ้าหน้าที่ ธกส. ซึ่งยังแสดงให้เห็นถึงประเด็นขัดแย้งทางผลประโยชน์ทั้งภายในและภายนอกกลุ่มในระหว่างผู้ประกอบการค้าชายแดนไทย-ลาว บ้านฮวก

5.2 **ตลาดนัดชายแดนไทย-ลาว** หลังจากที่มีการอนุญาตให้เปิดตลาดนัดชายแดนในฝั่งลาวในทุกวันที่ 20 ตั้งแต่ต้นปี 2552 ผ่านมาเป็นเวลา 5-6 เดือน ส่งผลให้ตลาดการค้าชายแดนฝั่งไทยที่เปิดทุกวันที่ 10 และ 30 ของเดือนนั้นซบเซาลงเป็นอย่างมากคิดเป็นมูลค่าถึงร้อยละ 50 สมาชิกกลุ่มผู้ที่มีบทบาทเป็นผู้นำชุมชนและสมาชิกคนอื่นๆที่ถือว่าเป็นหัวรถจักรที่สำคัญและความเป็นห่วงต่อทิศทางการปรับตัวของบ้านฮวกประมาณ 10 คน ได้ให้ความเห็นว่า ถึงแม้ตลาดจะซบเซาเป็นอย่างมากนั้นในความเป็นจริงแล้วไม่ได้มีผลกระทบต่อคนบ้านฮวกเท่าใดนักในทางตรงกันข้ามร้านขายของชำในบ้านฮวกกลับได้ขายของดีมากขึ้นกว่าเดิมด้วยซ้ำ เพียงแต่มีความเป็นกังวลต่อภาพพจน์ของบ้านฮวก ที่มีชื่อเสียงในด้านการท่องเที่ยวการค้าชายแดนไทย-ลาว บ้านฮวก ซึ่งหากตลาดซบเซาก็คิดว่าน่าจะส่งผลให้นักท่องเที่ยวไม่เข้ามา จะทำให้ร้านค้า ร้านกาแฟในบ้านฮวกเองไม่ได้ขายสินค้า และในส่วนของพ่อค้าที่ข้ามนำสินค้าเข้าไปขายในบ้านฮวกส่วนมากเป็นพ่อค้าชาวจีนซึ่งโดนส่วนใหญ่เป็นคนนอกพื้นที่ ดังนั้นในประเด็นนี้จึงมีข้อเสนอให้มีการจัดตั้งตลาดการค้าชายแดนไทย-ลาว บ้านฮวกให้เป็นจุดศูนย์กลางที่แน่ชัด อย่ายให้เงียบเหงาทรุดโทรมเพื่อที่จะดึงดูดคนเข้ามา โดยใช้แนวความคิดของเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (creative economy) ในการสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน เช่น เมื่อตลาดชายแดนคึกคัก มีคนข้างนอกพื้นที่เข้ามาเที่ยวในตลาดชายแดนบ้านฮวกแล้วนั้น เราจะทำอย่างไรเพื่อที่จะให้คนเหล่านั้นเข้ามาอุปโภคบริโภคสินค้าที่บ้านฮวกเราเป็นผู้ผลิตแทนที่เราจะต้องเอาสินค้าเหล่านั้น (เช่น สินค้าเกษตร สินค้าหัตถกรรม) ออกไปขายนอกพื้นที่

6. ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

การเจรจาเพื่อขอจัดตั้งเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษ อำนาจในการยื่นขอเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษอยู่ในความรับผิดชอบของผู้ว่าราชการจังหวัด ซึ่งสามารถอ้างเหตุผลประกอบในการสนับสนุนให้เป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษ ดังนี้

9. เป็นรั้วของชาติ โดยเป็นกลุ่มการค้าที่ช่วยเหลือให้เกษตรกรลาวในประเทศเพื่อนบ้านให้มีรายได้ไม่ทะลักเข้ามาเป็นแรงงานนอกระบบในเมืองไทย

10. เป็นรั้วของชาติ โดยเป็นด่านด่านยาเสพติดช่วยลดปัญหาการไหลเข้ายาเสพติดจากประเทศเพื่อนบ้าน

11. ใช้หลักการที่เป็นองค์ธุรกิจชุมชนที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) อยู่แล้วไม่ว่าจะเป็นการช่วยเศรษฐกิจลาวในระดับชาวบ้านให้ดีขึ้น และทางกลุ่มก็ยินดีที่จะจัดอบรมเพิ่มความรู้ด้านเทคโนโลยีการผลิตให้กับเกษตรกรลาวหากได้รับอนุญาตจากทางการลาว รวมถึงประเด็นสิ่งแวดล้อมที่ตอนนี้ทางกลุ่มได้มีการลงทุนส่งเสริมปลูกถั่วเหลืองเข้าไปในพื้นที่ของเกษตรกรลาว ที่ทางกลุ่มนั้นไม่ได้มองเพียงแค่ว่าจะเข้าไปเก็งกำไรเพียงเท่านั้น หากแต่ยังมองไปถึงความเชื่อมโยงด้านสังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมด้วย

ปัญหาจุดบอดของกลุ่มที่ได้จากการเสนอของสมาชิกกลุ่มในที่ประชุม

12. ยังไม่มีการกระจายความหลากหลายของพืช ลงทุนในพืชชนิดเดียวกันหมด เช่น ถั่วเขียว ถั่วเหลือง อยากให้มีการศึกษาข้อมูลเรื่องการตลาดของพืชชนิดอื่นเพื่อนำมาใช้ในการวางแผนการผลิตต่อไป

13. สำหรับพืชถั่วเหลือง ยังเห็นว่ามีปัญหาด้านราคา โดยที่ผ่านมาราคาที่จีนรับซื้ออยู่ที่ 20 บาท/กก. แต่ทางกลุ่มสามารถรับซื้อได้ที่ราคา 16 บาท/กก. ทางกลุ่มจึงมาสามารถไปลงทุนในพืชชนิดนี้ได้

14. รัฐบาลไทยยังไม่ได้มองว่าบ้านฮวกเป็นจุดยุทธศาสตร์ที่สำคัญจุดหนึ่งในประเด็นเรื่องของการแก้ปัญหาแรงงานข้ามชาติ และปัญหายาเสพติด

15. นักวิชาการมองว่าการค้า ณ จุดชายแดนบ้านฮวกนั้นขาดดุล แต่ในความรู้สึกของชาวบ้านฮวกและผู้ประกอบการค้าในบ้านฮวกเองกลับไม่ได้รู้สึกเช่นนั้น เพราะในความเป็นจริงแล้วท้ายที่สุดเม็ดเงินในการลงทุนที่ไหลออกไปก็จะกลับเข้ามาสู่ผู้ประกอบการบ้านฮวกซึ่งอาจจะเป็นในรูปแบบของการซื้อวัสดุก่อสร้าง เครื่องยนต์ทางการเกษตร และปัจจัยการผลิตอื่นๆ ฯลฯ

สิ่งที่อยากเห็นบ้านฮวกมีการเปลี่ยนแปลงที่ได้จากการเสนอของสมาชิกกลุ่มในที่ประชุม

16. การมีงานทำ (อาชีพเสริมนอกภาคเกษตร) เป็นหลักแหล่งและมั่นคง เพื่อเป็นการเพิ่มรายได้ให้คนในชุมชน

17. มีการวางแผนจัดทำซังข้าวโพดอบแห้งและโรงน้ำแข็ง ในปี 2553 โดยของงบประมาณจากงบเศรษฐกิจพอเพียงที่ได้รับจัดสรรเพื่อพัฒนาหมู่บ้านทุกปีละ 250,000

7. แผนภาพสรุปประเด็นจากการประชุม

เอกสารอ้างอิง

ศูนย์วิจัยกสิกรรมไทย. (2552) *ประกันราคาสินค้าเกษตร ลดภาระรัฐบาล*. [ระบบออนไลน์] แหล่งที่มา : <http://www.posttoday.com/finance.php?id=67223> (27 กันยายน 2552)

ภาคผนวก 1 รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุม วันที่ 18 กันยายน 2552

ชื่อ - สกุล	เบอร์โทร
1. นาง ยอด ใจอารีย์	081-1420339
2. นาง ลวง ธรรมศิริ	084-7392300
3. นาง นงคราญ บุญเที่ยง	080-7936067
4. นาง ไสภา ก่องยศ	084-3793925
5. นาง เพ็ชร อุ่นเรือน	080-0324284
6. นาย วันชัย ธรรมศิริ	089-0485098
7. นาง ปภาดา หน่อหุ้ม	087-1803323
8. นาง อำพร ผาแก้ว	087-1805835
9. นาง ศรีสุดา มหาวรรณ	087-9119201
10. นางสาว สุพิภา ศักดากุล	087-9947665
11. นาง สุชานารถ ธาริฟู	086-1186892
12. นาง วันเพ็ญ สิงห์ชัย	084-3644501
13. นาง สุพรรณ อันอบ	085-2457478
14. นาย บัญชา บริบูรณ์	089-9067033
15. นาย พายัพ อริยะทนต์	089-8551516
16. นาย เปลี่ยน สมยอง	084-8051775
17. นาง พิสมัย จันจุม	081-1697204
18. นาย วิรัตน์ ใจอารีย์	086-1150584
19. นาย โชติวงษ์ หน่อหุ้ม	089-5587981
20. นาย ปฐม กำทา	089-9547076
21. นาย กรุง สุบานงาม	086-9214059
22. นาย คเชนทร์ แก้วจำปา	
23. นาย เลย เทียงโชคชัย	
24. นาย เจริญ รามสุข	

การประชุมเชิงปฏิบัติการ

เรื่อง โอกาสและแนวทางปฏิบัติในการขยายผลธุรกิจเกษตรข้ามพรมแดนไทย-ลาว โดยองค์กรชุมชนท้องถิ่น

วันพฤหัสบดีที่ 12 พฤศจิกายน พ.ศ. 2552

ณ ห้องประชุม อุทยานแห่งชาติภูซาง อ. ภูซาง จ. พะเยา

ชื่อโครงการ: โครงการวิจัยศึกษา “การจัดการธุรกิจเกษตรชายแดนไทย-ลาว โดยองค์กรชุมชนท้องถิ่น”

1. **ผู้รับผิดชอบ:** อาจารย์ พงษ์ ยิบมันตะศิริ และ ดร. บุศรา ลีมนิรันดร์กุล

ศูนย์วิจัยเพื่อเพิ่มผลผลิตทางเกษตร คณะเกษตรศาสตร์ ม. เชียงใหม่

2. **หลักการและเหตุผล**

โครงการวิจัย “การจัดการธุรกิจเกษตรชายแดนไทย-ลาว โดยองค์กรชุมชนท้องถิ่น” พัฒนมาจากปรากฏการณ์ ที่ชุมชนบ้านฮวก กิ่ง อ.ภูซาง จ.พะเยา รวมกลุ่มร่วมลงทุนทำธุรกิจ กับเกษตรกรลาว โดยนำพืชข้าวโพดและถั่วลิสง ซึ่งกลุ่มมีความรู้และประสบการณ์ด้านการผลิตเป็นอย่างดี พร้อมทั้งมีระบบตลาดรองรับ ขยายฐานการผลิตสู่ลาวโดยทำเกษตรแบบมีพันธะสัญญาซื้อขายผลผลิตทั้งหมดของสมาชิกที่เข้าร่วมโครงการ แนวคิดหลักของโครงการวิจัยคือความยั่งยืนของธุรกิจเกษตร ที่มีองค์ประกอบของแนวคิด “ระบบเกษตรยั่งยืนและระบบธุรกิจที่เป็นธรรม” ข้ามพรมแดนตั้งอยู่บนฐานคิด มีกระบวนการพึ่งพาซึ่งกันและกัน กระบวนการตัดสินใจ ระบบการจัดการที่โปร่งใส และการกระจายผลประโยชน์ที่เป็นธรรม ให้กับกลุ่มผู้ประกอบการและผู้ผลิตทั้งสองฝ่าย ในขณะเดียวกันโครงการวิจัยให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างสมรรถนะทรัพยากรมนุษย์ทั้งระดับบุคคลและองค์กร เพื่อเข้าใจกลไกในการประสานงานและการทำงานร่วมกันด้านธุรกิจเกษตรชายแดนไทย-ลาว ของกลุ่มเกษตรกรบ้านฮวก การพัฒนาและสนับสนุนกระบวนการทำงานที่สร้างความสัมพันธ์ที่ดีและนำไปสู่การขยายผลทางธุรกิจที่เป็นธรรม ทั้งฝั่งไทยและลาว

สืบเนื่องจากโครงการได้ดำเนินโครงการและได้ร่วมประชุมหารือกับกลุ่มและแกนนำที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาบ้านฮวก ที่มีส่วนผลักดันการพัฒนาท้องถิ่น พบว่าการพัฒนาธุรกิจเกษตรชายแดนได้มีการพัฒนาจากบรรพบุรุษซึ่งอาศัยวัฒนธรรมท้องถิ่นที่มีความคล้ายคลึงกันและการพึ่งพิงอาศัยซึ่งกันและกัน โดยเฉพาะด้านการดำรงชีพและการเกษตรถือเป็นอาชีพหลักของประชากรทั้งสองประเทศ หลังจากที่มีการพัฒนาและสนับสนุนการค้าระหว่างชายแดนทำให้เกษตรกรทั้งสองฝ่าย ได้เล็งเห็นโอกาสในการพัฒนาอาชีพด้านการค้าและการดำเนินการธุรกิจ ได้มีการพัฒนากลุ่มต่างๆ โดยมีการสร้างระบบเงินทุนหมุนเวียนเพื่อสนับสนุนกิจกรรมและรายได้ของสมาชิก โดยเฉพาะการลงทุนธุรกิจเกษตรชายแดน อย่างไรก็ตามกลุ่มสมาชิกส่วนใหญ่ยังมีความคิดเห็นและความเข้าใจในการดำเนินธุรกิจที่แตกต่างกัน และภายใต้สภาวะปัจจุบันที่ผลกระทบด้านราคาสินค้าเกษตรและความไม่ชัดเจนด้านนโยบายและความเข้าใจของภาครัฐต่อธุรกิจชุมชนชายแดน ที่ส่งผลต่อความยั่งยืนและการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง รวมถึงกลไกจากการรวมกลุ่มที่รับมือ ดังนั้นสิ่งที่สำคัญในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงต้องอาศัยฐานกลุ่ม โดยเริ่มจากสมาชิกแต่ละรายต้องมีความเข้าใจในการรวมกลุ่มกลไกที่มีส่วนผลักดันในการดำเนินธุรกิจเกษตร ที่สอดคล้องกับบริบทด้านระบบนิเวศน์ วัฒนธรรม เศรษฐกิจชุมชนที่สนับสนุนระบบการผลิตเชิงอนุรักษ์ ตลอดจนความเข้าใจกลไกการประสานงานธุรกิจเกษตรระหว่างพรมแดน ไทย-ลาว และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการตัดสินใจ ระดับต่างๆ ตั้งแต่กลุ่ม ชุมชนบ้านฮวก องค์กรท้องถิ่น ตลอดจนหน่วยงานภายนอกที่มีส่วนผลักดันการค้าพรมแดน ได้แก่ สำนักงานพาณิชย์จังหวัด สำนักงานการค้าต่างประเทศ เขต 6 ด้านศุลกากร เป็นต้น ที่มีบทบาทต่างๆ ที่ทำให้เกิดการทำงานและการขยายตัวของธุรกิจเกษตร รวมถึงการพัฒนาบริหารจัดการผลประโยชน์ของกลุ่มธุรกิจเกษตรบ้านฮวก

II. การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างสังคมเกษตรในบ้านฮวก หมู่บ้านชายแดนไทย-ลาว

นโยบาย 66/23 และผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย	การประกาศจุดผ่อนปรน	การเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขการค้า ภายใต้ AFTA ปี 2553
<ul style="list-style-type: none"> - การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน - การฟื้นฟูเศรษฐกิจชุมชนภาคเกษตร - การค้าขายสินค้าอุปโภคบริโภค ตลาดชุมชนระหว่างชายแดน 	<ul style="list-style-type: none"> - การค้าข้ามพรมแดน (cross border) - นโยบาย contract farming ภายใต้ ACMECS - เกษตรกร พ่อค้า ขยายการลงทุนในลาว มีการรวมตัวเป็นกลุ่มเพื่อการระดมทุนและสร้างพลังต่อรอง - ขยายตลาดชายแดนไปสู่ฝั่งลาวทุกวันที่ 20 ของเดือน - ขณะที่ฝั่งไทยเปิดตลาดทุกวันที่ 10 และ 30 ของเดือน 	<ul style="list-style-type: none"> - ไม่มั่นใจนโยบายรัฐในการควบคุมสินค้าเกษตรนำเข้าจากประเทศเพื่อนบ้าน - การแข่งขันจากจีน - เงื่อนไข contract farming ได้สร้างความมั่นคงให้กับการลงทุนของกลุ่ม - สมาชิกพิจารณายุทธศาสตร์ของการปรับตัวและเสนอภารกิจที่รัฐต้องดูแลกลุ่มวิสาหกิจชุมชน - รัฐต้องปรับกระบวนการทำงานให้ไปในทิศทางเดียวกัน

III. ลักษณะการพึ่งพาซึ่งกันและกันระหว่างไทย-ลาว ที่จุดผ่อนปรนบ้านฮวก

การพึ่งพาซึ่งกันและกัน	ไทย	ลาว
1. ทรัพยากรธรรมชาติ	-	- ป่าไม้ พื้นที่เกษตร
2. ทุน	- สินเชื่อปัจจัยการผลิตทางเกษตร	-
3. มนุษย์	- เกษตรกรชำนาญการด้านการผลิตทางเกษตร	- แรงงานภาคการเกษตร
4. กายภาพ	<ul style="list-style-type: none"> - การบริการขนส่งสินค้าจากลาว - การบริการสินค้าอุปโภคบริโภค - เมล็ดพันธุ์พืช - วัสดุเคมีเกษตร - วัสดุก่อสร้าง 	<ul style="list-style-type: none"> - ผลิตผลป่าที่ไม่ใช่ไม้ (NTFPs) - ผ้าทอพื้นเมือง - สินค้าเกษตร ข้าวโพด เดือด ถั่วลิสง มันสำปะหลัง ถั่วเหลือง
5. สังคม	- ธุรกิจข้ามพรมแดน นำมาซึ่งการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ สร้างงานในพื้นที่ และการลดปัญหาเสียดิน	
6. วัฒนธรรม	- งานประเพณี วัฒนธรรมทางศาสนา เป็นกิจกรรมร่วมกันประจำปี ของ ต.ภูซาง และเมืองคอบ	

- เศรษฐกิจบ้านฮวกพึ่งพิงทรัพยากรธรรมชาติของเมืองคอบ ด้านการเกษตรและป่าไม้
- การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ และรายได้ของลาว นำไปสู่การขยายตัวของธุรกิจอื่นๆ โดยเฉพาะธุรกิจวัสดุก่อสร้าง
- การเปิดตลาดชุมชน ชายแดนที่ฝั่งลาวเพิ่มขึ้นของทุกวันที่ 20 ของเดือน (ซึ่งได้ดำเนินการมาตั้งแต่เดือน มีนาคม 2552) มีส่วนทำให้ธุรกิจชายแดนฝั่งไทย ที่จัดทุกวันที่ 10 และ 30 ของเดือนซบเซา
- ธุรกิจข้ามพรมแดน ได้มีส่วนยกระดับความเป็นอยู่ของชุมชนเกษตรกรรมเมืองคอบ โดยภาพรวมมีผลที่ดีทางด้าน
- เศรษฐกิจ รายได้เพิ่มขึ้น สภาพความเป็นอยู่ดีขึ้นโดยประเมินจากบ้านเรือนและโครงสร้างของที่อยู่อาศัย
- สังคม มี่งานภาคเกษตร เพิ่มขึ้นและภาวะยาเสพติด
- วัฒนธรรม มีกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างไทย ลาว ในงานประเพณีทางศาสนา
- การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ปัจจุบันยังไม่มีการจัดการที่ดินเชิงอนุรักษ์ ผนวกในระบบการผลิตทางเกษตรเป็นแนวทางหนึ่งที่ต้องได้รับการพัฒนาทั้งด้านความคิดและการปฏิบัติ โดยเฉพาะการใช้ประโยชน์ที่ดินบนพื้นที่ลาดชันและพื้นที่ดอนลูกคลื่นเชิงเขา
- เศรษฐกิจของบ้านฮวก มีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับความสมบูรณ์ของสภาพแวดล้อมและภูมินิเวศน์ของเมืองคอบ การเติบโตของธุรกิจ/ข้ามพรมแดน สร้างผลประโยชน์ให้กับหมู่บ้านใกล้เคียงของ อ.ภูซาง ตลอดจนจนถึง อ.เชียงคำ ซึ่งมีระบบคมนาคมที่เชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายอย่างดี
- ลักษณะภูมิประเทศของเมืองคอบซึ่งมีภูเขาแก่นระหว่างเมืองคอบ กับแขวงไชยะบูลี ทำให้เส้นทางการลำเลียงผลผลิตเกษตรจำเป็นต้องพึ่งพิงทางออก ณ ด้านผอนปรนกิวทก ที่บ้านฮวก
- การลงทุนของรัฐบาลไทย โครงการความร่วมมือด้านเศรษฐกิจและวัฒนธรรมระหว่าง จ.พะเยา และแขวงไชยะบูลี (ระหว่าง อ.ภูซาง และเมืองคอบ) ในอนาคต ถ้ามีการลงทุนจะช่วยเสริมสร้างการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ สังคมและความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมของชุมชน 2 พื้นที่ ในด้านต่างๆ ดังนี้
  - ระบบคมนาคม
  - ระบบชลประทานขนาดเล็ก
  - การพัฒนาเทคโนโลยีการเกษตรและการจัดการสิ่งแวดล้อม
  - การฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้
- สิ่งที่ทำหาย ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงกระบวนทัศน์การพัฒนา (Development paradigm) โดยเน้นการเรียนรู้ ร่วมกันจากชีวิตจริงของชุมชน 2 ประเทศผ่านการปฏิบัติและทบทวนบทเรียนร่วมกัน
- จะเป็นตัวอย่างสำหรับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ โดยที่ชุมชนชายขอบเป็นผู้กำหนดกฎและกติกา เชิงสังคมและวัฒนธรรม ในการแก้ไขปัญหาและหาทางออกที่เสริมสร้างความเป็นอยู่ ที่ยั่งยืนบนฐานของความเป็นธรรมและควมมีศักดิ์ศรีของมนุษย์ซึ่ง ต.ภูซาง และเมืองคอบมีคุณสมบัติทางภูมิสังคมใกล้เคียงกัน จะเป็นกรณีตัวอย่างการศึกษาที่เปิดโอกาสให้มีการพัฒนาจากภายใน (endogenous development) ร่วมกันของ 2 ชุมชน
- กรณีศึกษา บ้านฮวก ได้ทำหายการปรับใช้แนวทาง interdependence และ co-evolution ในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ทั้งนี้จะต้องสร้างกลไกการประสานงาน (coordination mechanisms) ที่มีศักยภาพในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง

3. วัตถุประสงค์:

1. เพื่อนำเสนอผลการศึกษากลุ่มธุรกิจการค้าข้ามพรมแดนบ้านฮวก
2. เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและหาแนวทางปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อการพัฒนาธุรกิจเกษตรข้ามพรมแดนไทย-ลาว
3. เพื่อกำหนดยุทธศาสตร์และกลไกการทำงานระหว่างภาคีหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องต่อการพัฒนาธุรกิจเกษตรข้ามพรมแดนไทย-ลาว

4. ผู้เข้าร่วม: จำนวน 40 คน จากหน่วยงานต่างๆ ดังนี้

1. ผู้ว่าราชการจังหวัดพะเยา
2. นายอำเภอภูซาง จ. พะเยา
3. สำนักงานพาณิชย์จังหวัดพะเยา
4. สำนักงานการค้าต่างประเทศ เขต 6 (เชียงใหม่)
5. ด้านศุลกากรเชียงใหม่
6. สำนักงานเกษตรภูซาง
7. สำนักงานเกษตรจังหวัดพะเยา
8. สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดพะเยา
9. สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดพะเยา
10. สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดพะเยา
11. ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาภูซาง
12. กองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 32 ค่ายพญางำเมือง อ.เมือง จ. พะเยา
13. ฝ่ายทหารพราน ศูนย์ปฏิบัติการกองทัพบกที่ 3
15. องค์การบริหารส่วนตำบลภูซาง
16. กลุ่มเกษตรกรแกนนำและผู้ดำเนินธุรกิจเกษตรบ้านฮวก อ. ภูซาง จ. พะเยา
17. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

5. ลักษณะโครงการ: เวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

6. ผลที่จะได้รับ

1. ได้ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะทางปฏิบัติต่อธุรกิจเกษตรข้ามพรมแดนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
2. ได้ยุทธศาสตร์และกลไกการทำงานระหว่างองค์กรภาคีต่างๆ ที่นำไปสู่นโยบายค้าข้ามพรมแดนไทย-ลาว

7. วันและสถานที่:

วันพฤหัสบดีที่ 12 พฤศจิกายน พ.ศ. 2552 ห้องประชุม 1 อุทยานแห่งชาติภูซาง อ. ภูซาง จ. พะเยา

8. ผู้ดำเนินการประชุม

อาจารย์ พงษ์ ยิบมันตะศิริ และ ดร. บุศรา ลิ่มนรินทร์กุล

ศูนย์วิจัยเพื่อเพิ่มผลผลิตทางเกษตร คณะเกษตรศาสตร์ ม. เชียงใหม่

4. งบประมาณ

จากโครงการวิจัย“การจัดการธุรกิจเกษตรชายแดนไทย-ลาว โดยองค์กรชุมชนท้องถิ่น”
(สนับสนุนทุนวิจัยโดย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ฝ่ายนโยบายชาติและความสัมพันธ์ข้ามชาติ)

การประชุมเชิงปฏิบัติการ

วันที่ 12 พฤศจิกายน 2552 เวลา 8.30 -13.30 น.

ณ. ห้องประชุม อุทยานแห่งชาติภูซาง อ. ภูซาง จ. พะเยา

วันพุธ 11 พฤศจิกายน 2552

15.00 – 18.00 น. คณะวิจัยเดินทางออกจาก เชียงใหม่ เดินทางถึงบ้านฮวก ต.ภูซาง อ. ภูซาง จ.พะเยา

วันพฤหัสบดี 12 พฤศจิกายน 2552

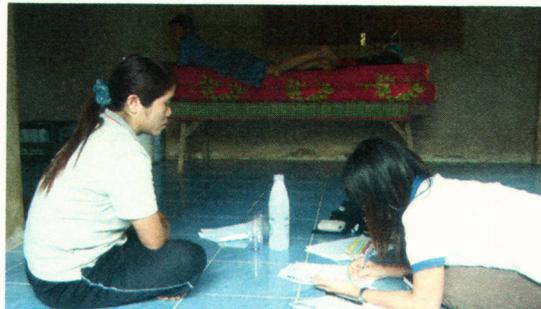
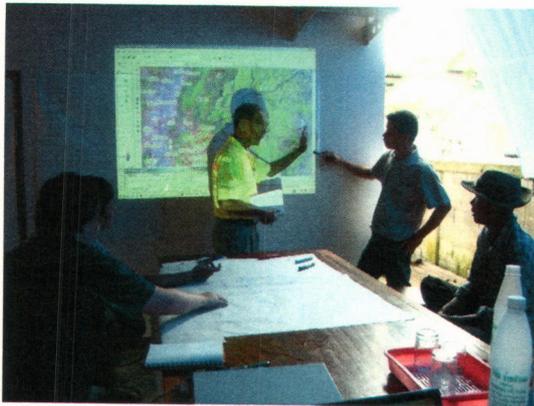
- 8.30 - 9.00 น. ลงทะเบียน
- กล่าวต้อนรับ แนะนำผู้เข้าร่วมประชุม และ สำนักงานสนับสนุนกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ฝ่ายนโยบายชาติและความสัมพันธ์ข้ามชาติ (ฝ่าย 1)
- 9.00 – 9.15 น. พิธีเปิดการประชุม โดย นาย เชิดศักดิ์ ชูศรี ผู้ว่าราชการจังหวัดพะเยา
- 9.15 – 9.30 น. ความเป็นมาและวัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย โดย ดร. บุศรา ลีนิรันดร์กุล
- 9.30 – 10.00 น. ประมวลประเด็นผลการดำเนินธุรกิจเกษตรชายแดนบ้านฮวก ความท้าทายและโอกาส โดย อาจารย์ พงษ์ ยิบมันตะสิริ
- 10.00 -11.30 น. แลกเปลี่ยนความคิดเห็นแต่ละกลุ่ม: ประเด็น โอกาสและการขยายผลการทำธุรกิจการค้าชายแดนไทยลาว
- พาณิชย์จังหวัด
  - สำนักงานการค้าต่างประเทศเขต 6
  - ด้านศุลกากรเชียงใหม่
  - กองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดน
  - องค์กรท้องถิ่น
  - นโยบายจังหวัด
- 11.30 -12.30 น. ก้าวต่อไป: โอกาสการนำไปสู่นโยบายและแนวปฏิบัติการค้าข้ามพรมแดนไทย-ลาว โดย อาจารย์ พงษ์ ยิบมันตะสิริ และดร. บุศรา ลีนิรันดร์กุล
- 12.30 -13.30 น. ปิดการประชุม และ รับประทานอาหารกลางวัน

ภาคผนวก ข.

ภาคผนวก 1 การประชุมเชิงปฏิบัติการโครงการศึกษาระดับชาตินโยบายไทย-ลาว วันที่ 29-30 มกราคม 2552

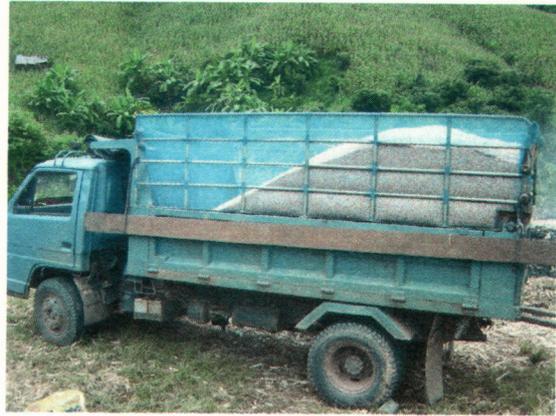
ภาคผนวก 2 การประชุมเชิงปฏิบัติการร่วมแกนนำกลุ่ม การประชุมกลุ่มย่อย และการสัมภาษณ์ระดับครัวเรือนของสมาชิกในกลุ่มธุรกิจเกษตรบ้านฮวก

ภาคผนวก 3 ลักษณะทางกายภาพระบบการผลิตในเมืองคอบ ฤดูฝน สปป.ลาว

ภาคผนวก 4 การศึกษาและสำรวจพื้นที่ชายแดนระหว่างบ้านฮวกและเมืองคอบ สปป.ลาว

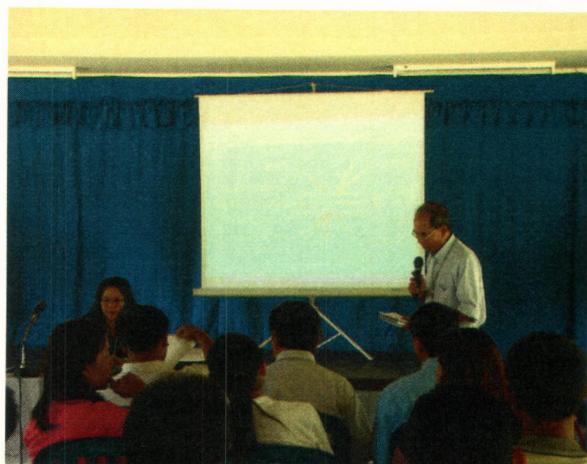
ภาคผนวก 5 การประชุมฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการการผลิตเมล็ดพันธุ์ลูกผสม ศูนย์วิจัยพืชไร่นครสวรรค์

ภาคผนวก 6 การประชุมเชิงปฏิบัติการสมาชิกกลุ่มการค้าชายแดนไทย-ลาว วันที่ 18-19 ก.ย.52 บ้านฮวก

ภาคผนวก 7 ประชุมเชิงปฏิบัติการเรื่อง โอกาสและแนวทางปฏิบัติในการขยายผลธุรกิจเกษตรข้ามพรมแดนไทย-ลาว โดยองค์การชุมชนท้องถิ่น วันที่ 12 พ.ย. 2552

ภาคผนวก 2
ผลงานที่ต่อเนื่องจากงานวิจัย

ภาคผนวก สรุปผลงานที่ต่อเนื่องจากงานวิจัย

ผลงานต่อเนื่องจากงานวิจัย	ระดับนานาชาติ	ระดับชาติ	ระดับจังหวัด
1. นำเสนอภาคบรรยาย	☒		
2. นำเสนอภาคบรรยาย		☒	
3. นำเสนอภาคโปสเตอร์		☒	
4. ฝึกอบรม	☒		
5. ประชุมเชิงปฏิบัติการของเพื่อแนวทางเชิงนโยบายและการวางแผนธุรกิจเกษตรการค้าชายแดน			☒

1. การนำเสนอภาคบรรยายใน The 5th Bilateral Conference between NPUST and KU

เรื่อง: Agriculture for the 3 Es: Economy, Environment, and Energy
The International Society for Southeast Asian Agricultural Sciences
(ISSAAS) Congress 2008

สถานที่: The Emerald Hotel, Bangkok, Thailand

ช่วงเวลา: 23-27 February 2009

หัวข้อบรรยาย: Towards an integrative social learning approach: enhancing community empowerment for sustainable agriculture development in northern Thailand

Towards an integrative social learning approach: enhancing community empowerment for sustainable agriculture development in northern Thailand

Budsara Limnirankul¹, Phrek Gypmantasiri², and Chorpaka Muangsuk²

Abstract: Enhancing community empowerment through capacity development to enable more farmers to play an active role in the decisions that affect their communities requires integrative and interactive approaches of social learning. There is also an increasing recognition that technological and social innovations are complex processes, which require knowledge domains from a variety of actors. The introduction and integration of external and local knowledge are created through a process of facilitation in various platforms of learning. Various critiques have been raised on effectiveness of facilitation in social learning particularly on its impacts on sustainable agriculture development and natural resource management, whether the process helps foster changes to maintain agro-ecological dynamics and environmental integrity. The premise to manage changes in complex environment requires integrated systems approach to guide facilitating social learning.

This paper presents different approaches in social learning that help promote technological and social innovation. It summarizes lessons learnt for achieving capacity development which resulted in different dimensions of community empowerment. A set of four case studies is presented to illustrate the critical importance of each learning approach and its impact on capacity development in practice. The paper also highlights farmers' adaptive strategies of managing changes and the roles of key actors in transforming production systems and practices. The four cases include: community rice seed development, conversion to pesticide free vegetable production, farmer-private partnership in organic rice farming and cross-border community farming enterprise development. The paper concludes with the discussion of implications for institutional arrangement and partnerships that may best enable the application of social learning in agriculture transformation for small farm holders.

---

¹ Department of Agricultural Extension, Faculty of Agriculture, Chiang Mai University, Chiang Mai, Thailand 50200

² Multiple Cropping Center, Faculty of Agriculture, Chiang Mai University, Chiang Mai, Thailand 50200

2. การนำเสนอภาคบรรยายใน การประชุมวิชาการระบบเกษตรแห่งชาติ ครั้งที่ 5

2.1 เรื่อง: พลังงานทดแทนและความมั่นคงทางอาหารเพื่อมนุษยชาติ

กลุ่มเป้าหมาย: นักวิจัย นักวิชาการ นักพัฒนา นิสิต และนักศึกษา

สถานที่: ณ โรงแรมออบลอินเตอร์เนชั่นแนล จ.อุบลราชธานี

ช่วงเวลา: 2-4 กรกฎาคม 2552

หัวข้อบรรยาย: นวัตกรรมชุมชนท้องถิ่นและการจัดการระดับองค์กรในการเชื่อมโยงการผลิตและการตลาด: กรณีศึกษารัฐกิจเกษตรชายแดนไทย-ลาว

นวัตกรรมชุมชนท้องถิ่นและการจัดการระดับองค์กรในการเชื่อมโยงการผลิตและการตลาด: กรณีศึกษารัฐกิจเกษตรชายแดนไทย-ลาว¹

นุศรา ลิ้มนิรันดร์กุล² พงุศ ยิบมันตะศิริ³ และ ฎุภาพร ศิริบัติ³

บทคัดย่อ: นวัตกรรมทางเกษตรแต่เดิมเน้นเทคโนโลยีการผลิตและการแปรรูป เช่น การพัฒนาพันธุ์พืชใหม่ วิธีการจัดการศัตรูพืช การพัฒนาการใช้ประโยชน์ เป็นต้น แต่ปัจจุบันมิติด้านนวัตกรรมทางเกษตรได้ครอบคลุมนวัตกรรมทางสังคมและสถาบัน (social and institutional innovations) เช่น การพัฒนาด้านองค์กรหรือเครือข่ายระหว่างผู้ผลิต ผู้บริโภค การรวมกลุ่มของเกษตรกร การจัดตั้งสหกรณ์ เป็นต้น นวัตกรรมเหล่านี้มีผู้ที่เกี่ยวข้องหลายระดับ อาศัยพลังขับเคลื่อนทั้งจากภายในและภายนอก และอาศัยองค์ความรู้ที่มาจากหลายแหล่งเพื่อยกระดับการจัดการกับความเปลี่ยนแปลงซึ่งมีผลต่อการดำเนินธุรกิจและวิถีชีวิตของเกษตรกร งานวิจัยนี้ได้ใช้กรณีศึกษากลุ่มเกษตรกรบ้านฮวก อ.ภูซาง จ.พะเยา ที่รวมตัวดำเนินธุรกิจการค้าชายแดนไทย-ลาว

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อวิเคราะห์โอกาสในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับกลุ่มการค้าชายแดนบ้านฮวก โดยคำถามหลักของงานวิจัยคือ 1. การปรับเปลี่ยนจากการผลิตทางเกษตรมาเป็นการรวมกลุ่มทำธุรกิจเกษตรได้ส่งผลต่อสมาชิกและชุมชนอย่างไร? 2. ปัจจัยใดที่เกื้อหนุนต่อความก้าวหน้าในดำเนินธุรกิจชุมชน และ 3. ในการพัฒนาระบบการจัดการองค์กรธุรกิจชุมชนที่เชื่อมโยงการผลิตและการตลาดให้ดีขึ้นสมาชิกต้องมีส่วนร่วมด้านใดบ้าง?

ผลการศึกษาพบว่า ชุมชนชายแดนบ้านฮวกและเมืองคอบ แขวงไชยบุรีของสปป.ลาว มีความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรม สังคมและเศรษฐกิจกันมานาน ความสัมพันธ์ดังกล่าวได้กลายเป็นทุนดำเนินธุรกิจชายแดนที่สำคัญ เมื่อบ้านฮวกได้พัฒนาเป็นจุดผ่อนปรนตามนโยบายการจัดระบบเศรษฐกิจตามแนวชายแดนระหว่างประเทศไทย พม่า ลาว และกัมพูชา และการผลักดันระบบเกษตรพันธสัญญาตามกรอบ ACMECS เกษตรกรบ้านฮวกได้รวมตัวจัดตั้งเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชน “กลุ่มการค้าชายแดนบ้านฮวก” ซึ่งในระยะแรกเน้นธุรกิจข้าวโพดและถั่วลิสง โดยมีหลักการดำเนินงานของกลุ่มคือ การใช้กลไกทางสังคมเพื่อประสานประโยชน์ของสมาชิกที่ดำเนินธุรกิจเกษตรในลาว โดยใช้

¹ เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัย “การจัดการธุรกิจเกษตรชายแดนไทย-ลาวโดยองค์กรชุมชนท้องถิ่น กรณีศึกษาชุมชนบ้านฮวก จังหวัดพะเยา”

² ภาควิชาเศรษฐศาสตร์เกษตรและส่งเสริมเผยแพร่การเกษตร คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่ 50200

³ ศูนย์วิจัยเพื่อเพิ่มผลผลิตทางเกษตร คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่ 50200

การทำงานยุทธศาสตร์กลุ่มเพื่อลดต้นทุนด้านการจัดการ และลดความขัดแย้งอันเนื่องจากการแข่งขันด้านราคาบีบคั้นจากลวาระหว่างกลุ่มย่อย ในขณะที่เดียวกันกลุ่มมีโครงสร้างประกอบด้วย 9 หน่วยย่อยที่สนับสนุนซึ่งกันและกัน โดยมีสมาชิกผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในแต่ละหน่วย มีประธานและรองประธานกลุ่มเป็นผู้ประสานงานทั้งภายในและภายนอก การวิเคราะห์อย่างมีส่วนร่วมถึงสถานภาพของกลุ่มการค้าชายแดนบ้านฮวกได้สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับภาพรวมของระบบการจัดการธุรกิจชายแดนให้กับสมาชิก พร้อมทั้งระบุจุดอ่อนของกลุ่มและประเด็นที่ต้องการความช่วยเหลือจากหน่วยงานภายนอกในการเสริมสร้างสมรรถนะของสมาชิกและการบริหารองค์กร ความยั่งยืนของกลุ่มขึ้นอยู่กับนวัตกรรมองค์กร ที่ให้ความสำคัญกับลักษณะการพึ่งพาซึ่งกันและกัน (interdependence) ระหว่างสมาชิกภายในกลุ่มและระหว่างกลุ่มกับผู้ประกอบการของลาวในห่วงโซ่อุปทาน ความเข้าใจด้านกลไกการประสานงานและความสัมพันธ์ที่มีลักษณะพึ่งพาซึ่งกันและกันเชื่อว่าจะช่วยให้หน่วยงานรัฐได้ให้การสนับสนุนที่สอดคล้องกับองค์กรชุมชนที่ต้องการพัฒนาธุรกิจการค้าชายแดนตามกรอบนโยบายเกษตรพันธะสัญญา

3. การนำเสนอภาคโปสเตอร์ใน การประชุมวิชาการระบบเกษตรแห่งชาติ ครั้งที่ 5

3.1 เรื่อง: พลังงานทดแทนและความมั่นคงทางอาหารเพื่อมนุษยชาติ

กลุ่มเป้าหมาย: นักวิจัย นักวิชาการ นักพัฒนา นิสิต และนักศึกษา

สถานที่: ณ โรงแรมอบลินเตอร์เนชั่นแนล จ.อุบลราชธานี

ช่วงเวลา: 2-4 กรกฎาคม 2552

หัวข้อบรรยาย: ธุรกิจเกษตรการค้าชายแดนไทย-ลาว: รูปแบบการพัฒนาความเป็นภาคีหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างยั่งยืนโดยองค์กรชุมชนท้องถิ่น

ธุรกิจเกษตรการค้าชายแดนไทย-ลาว: รูปแบบการพัฒนาความเป็นภาคีหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างยั่งยืนโดยองค์กรชุมชนท้องถิ่น¹

ยุทธศาสตร์ วิจัย นวัตกรรม ล้อมนวัตกรรม^{2,3} และ พหุศาสตร์ ยั่งยืนสีเขียว

บทคัดย่อ การค้าชายแดนที่มีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศไทย ซึ่งมีความจำเป็นต้องพึ่งพาความได้เปรียบของประเทศเพื่อนบ้านในเชิงปัจจัยการผลิต ดังนั้นการค้าชายแดนเป็นอีกช่องทางที่สำคัญในการแลกเปลี่ยนกระจายสินค้าและปัจจัยการผลิตทางเกษตรระหว่างสองประเทศตามแนวชายแดน งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการดำเนินงานและการบริหารองค์กรธุรกิจเกษตรการค้าชายแดนโดยชุมชนท้องถิ่น โดยวิธีการศึกษาแบบมีส่วนร่วม การสำรวจรูปแบบการจัดการ การประชุมกลุ่มย่อยเกษตรกร การสัมภาษณ์เกษตรกรรายครัวเรือน และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ จากกรณีศึกษาการค้าชายแดนไทย-ลาว ณ จุดผ่อนปรนก๊วกบ้านฮวก ต.ภูซาง อ.ภูซาง จ.พะเยา ของประเทศไทย และแขวงไชยะบุรีของประเทศลาว

¹ เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัย "การจัดการธุรกิจเกษตรการค้าชายแดนไทย-ลาวโดยองค์กรชุมชนท้องถิ่น กรณีศึกษาชุมชนบ้านฮวก จังหวัดพะเยา"

² ศูนย์วิจัยเพื่อเพิ่มผลผลิตทางเกษตร คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่ 50200

³ ภาควิชาเศรษฐศาสตร์เกษตรและส่งเสริมเผยแพร่การเกษตร คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่ 50200

การศึกษาพบว่า การค้าชายแดนได้ก่อให้เกิดการพัฒนาเครือข่ายด้านองค์กร ระหว่างเกษตรกรผู้ผลิต ผู้ประกอบการ และผู้บริโภค บ้านฮวกได้รวมกลุ่มเพื่อดำเนินธุรกิจเกษตรการค้าชายแดนไทย-ลาว มีการสร้างข้อตกลง กติกาภายในกลุ่มสมาชิก การแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ และการปันผลตามกติกาของกลุ่ม โดยกลุ่มให้ความสำคัญ กับการพึ่งพาซึ่งกันด้านการค้าการลงทุนระหว่างสมาชิกในกลุ่มเองและผู้ประกอบการฝั่งลาว โดยกลุ่มการค้าชายแดน ของเกษตรกรบ้านฮวกนั้นได้เข้าไปลงทุนในลาวตามนโยบายส่งเสริมการทำเกษตรพันธะสัญญา ทำการปลูกพืช เกษตรและนำเข้าสินค้าเกษตร อาทิเช่น ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ถั่วลิสง ลูกเดือย ฯลฯ ในขณะที่เดียวกันผู้ประกอบการในเขต แขวงไซยะบุรีเองก็มีการนำเข้าสินค้าวัสดุการเกษตรจากฝั่งไทย อาทิเช่น เครื่องจักรกลการเกษตร ปุ๋ย และวัสดุ การเกษตรอื่นๆ ซึ่งมูลค่าการค้าชายระหว่างชายแดนโดยผ่านจุดผ่อนปรนกิวทกมีมูลค่าประมาณเดือนละ 20-30 ล้านบาท ก่อให้เกิดผลทางเศรษฐกิจระดับครัวเรือนของเกษตรกรชายขอบ ดังนั้น ความสำเร็จและความยั่งยืนของการค้า ชายแดนโดยองค์กรชุมชนนั้นควรคำนึงรูปแบบการดำเนินและกลไกในการบริหารจัดการองค์กร สมรรถนะและ ความสัมพันธ์ของสมาชิกในกลุ่ม รวมถึงกฎระเบียบและการจัดการของระหว่างหน่วยงานของภาครัฐของทั้งสอง ประเทศที่จะสนับสนุนให้เกิดธุรกิจเกษตรการค้าชายแดนเพื่อความเป็นธรรมและยั่งยืน

4. การฝึกอบรม

4.1 การฝึกอบรมวิชาการนานาชาติ

หลักสูตรเรื่อง: Diversified Farming Practices using Participatory Approaches for Food Security and Safety

กลุ่มเป้าหมาย: นักวิชาการประเทศที่กำลังพัฒนาในทวีปเอเชียและแอฟริกา รวม 11 ประเทศ

สถานที่: ณ ศูนย์วิจัยเพื่อเพิ่มผลผลิตทางเกษตร คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัย เชียงใหม่

จำนวนผู้เข้าร่วม: 12 คน

ช่วงเวลา: 9-20 มิถุนายน 2552

หัวข้อบรรยาย: Institutional intervention

5. การประชุมเชิงปฏิบัติการ

เรื่อง: โอกาสและแนวทางปฏิบัติในการขยายผลธุรกิจเกษตรข้ามพรมแดนไทย-ลาว โดยองค์กรชุมชนท้องถิ่น

กลุ่มเป้าหมาย: เจ้าหน้าที่รัฐจากหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

สถานที่: ห้องประชุม 1 อุทยานแห่งชาติภูซาง

จำนวนผู้เข้าร่วม: 50 คน

ช่วงเวลา: 12 พฤศจิกายน 2552

